

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE

DENİZLİ

Yerel Tarih ve Kültür Dergisi

Sayı: 39 (Ocak-Nisan 2014)

Bando Şefi Büylücü Hüseyin Çavuş • Tuncer Baykara • Şeytanpazarı
• Pierre Bovet'in Ziyareti • Denizli'deki Antik Kentler • Denizli'de Tiyatro

CAFER SADIK ABALIOĞLU
EĞİTİM VE KÜLTÜR VAKFI

BENİM NÂÇİZ
VÜCUDUM ELBET
BİR GÜN TOPRAK
OLACAKTIR, AMA
TÜRKİYE
CUMHURİYETİ
İLELEBET PAYIDAR
KALACAKTIR...

GEÇMİŞTEN
GÜNÜMÜZE
DENİZLİ
DERGİSİ

ÖĞRENCİLERİMİZE
BURLAR

SOSYAL
ETKİNLİKLER ve
GEZİLER

EĞİTİM ve KURLAR

SANATA DESTEK ve
DOĞAYA SAYGI

CAFER SADIK ABALIOĞLU
EĞİTİM VE KÜLTÜR VAKFI

Geçmişten Günümüze
DENİZLİ

CAFER SADIK ABALIOĞLU
EĞİTİM VE KÜLTÜR VAKFI

ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
M. Ali Abaloğlu

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Ömer Gökmen

YAYIN DANIŞMANI
Prof. Dr. Önder Göçgün

EDİTÖR
Prof. Dr. Süleyman İnan

YAYIN KURULU
Önder Göçgün
Ömer Gökmen
Süleyman İnan
Metin Türктаş
Şerif Kutludağ
Faruk İnceoğlu

KOORDİNATÖR
M. Ercüment Erdem

TASARIM - UYGULAMA
MacArt Tasarım
Grafik •Fotograf •Web

BASKI
Ata Matbacılık
ve Tuh. San. Tic. Ltd. Şti.

İLETİŞİM
Sümer Mahallesi
Çal Caddesi No: 116
Denizli
Tel : 0 258 268 28 50
Fax : 0 258 268 28 55
www.csavakfi.org.tr

YAYIN TÜRÜ
Yerel süreli
Dört aylık yerel tarih ve kültür dergisi
<http://dergi.csavakfi.org.tr>

Yazılar, yazarların yasal sorumluluğu altındadır. Yayınlanmak üzere gönderilen yazılar iade edilmez. Dergide yayımlanan yazı ve görsel materyallerin tamamının veya bir kısmının yeniden yayımlanması için izin gerekmektedir. Kaynak göstermeden alınamaz ve çoğaltılamaz.

Dergi ücretsizdir.

EDİTÖRDEN

Merhaba

Bizim akademide “kalem hakkı” diye bir şeyden bahsedilir. Öğrenci, öğrenmede ilhamını etkilendiği “hoca”sından alır, kendini yetiştirmeye koyulur. İçinde, ömrünün sonuna kadar “kalemin hakkı” denilen bu hakkı hisseder; hissedebilenler... Benim üzerimde de Tuncer Baykara’nın böyle bir hakkı vardır. Ege Üniversitesindeki odasında dersler esnasında kafamı bilgi yığınıyla hallaç pamuğu gibi dağıtırken, daha çok yolun var diyordum kendime. Sonra Baykara hocamla, hep ölçülü ve mesafeli görüşmelerle münasebetimiz devam etti. İçimdeki niyetimin halis olduğu anlaşılın diye hocamdan özellikle kariyer basamaklarında kişisel herhangi bir talepte bulunmadım. Zira kalem hakkı, başka bir şeydi benim gözümde... Ve ben onu zaten aldığımı düşünüyordum.

Dergi olarak, Tuncer Baykara’yı nicedir yazalım diyorduk. Nihayet, geçen bahar İstanbul’daki evinde uzunca konuştuk. İşte şimdi, o yazıyı paylaşıyoruz bu sayıda. Bu sayının benim için öznel nedeni de bu.

Merak ettiğimiz başkaca konular da var bu sayımızda. Bando Şefi Hüseyin Çavuş, Büylücü Hüseyin Çavuş, Şeytanpazarı, Denizli’deki antik kentlerin listesi ve Denizli’de tiyatro... Sırasıyla Prof. Dr. Önder Göçgün, Dr. Mehmet Ali Gülel, Şerif Kutludağ, Ufuk Boz, Serap Cerezci yazdı.

Vefalı günler...

Süleyman İnan

İÇİNDEKİLER

2-3	Bando Şefi Çallı Hüseyin Çavuş
Prof. Dr. Önder GÖÇGÜN
4-9	Büylücü Hüseyin Çavuş (GÜLEL)
Dr. Mehmet Ali GÜLEL
10-15	Şeytanpazarı
Şerif KUTLUDAĞ
16-17	Denizli Merkezindeki Pazar Yerleri
Metin TÜRKTAS
18-29	Tuncer Baykara
30-31	Mösyö Pierre Bovet'in Denizli Ziyareti
Melek ÖZTÜRK
32-33	Denizli'deki Antik Kentler
Ufuk BOZ
34-39	Denizli'deki Tiyatro Üzerene Söyleşi
Serap CEREZCI

Denizli’den Yetişen Değerler:

Yemen esaretinde İngilizlere Türk Marşı’nı dinleten millî kahraman:

BANDO ŞEFİ ÇALLI HÜSEYİN ÇAVUŞ

Prof. Dr. Önder GÖÇGÜN

Tarihte, bilinen önde gelen kahramanların yanı sıra ismi bilinmeyen, ya da yeterince duyulmamış olan, böylece ipek böceği misali kozasını kendi içinde ören kahramanlar da vardır. İşte bu yazımızda sizlere tanıtmaya çalışacağımız önce bandocu, daha sonra da bando şefi olan hemşehrimiz Çallı Hüseyin Çavuş bunlardan birisidir.

Torunu, değerli meslektaşımız emekli öğretim üyesi Yrd.Doç.Dr. Mehmet Ali Gülel’in verdiği bilgiye göre:

“ Hüseyin Çavuş, Denizli’nin Çal ilçesinin Yukarıseyit Köyü’nde, 1309/1893

yılında doğar. Hayvancılık ve çiftçilikle uğraşırken, 1910’da ilan edilen seferberlik üzerine, henüz 17 yaşında iken İstanbul’a, askere gider. Daha sonra, Yemen’deki Osmanlı Ordusu’na katılır ve orada askerî bandoya alınır. Okuma yazmadan önce müzik notalarını ve “Büylü” denilen trompet çalmayı öğrenir. Böylece, zaman içinde askerî bandoda, “Büylücü Hüseyin Çavuş” olarak tanınır ve Başçavuşluğa kadar yükselir.

Askerî bandoda hizmet vererek, çeşitli yokluklar ve sıkıntılar içinde yedi yıl Yemen’de kalır. Sonunda arkadaşlarıyla bir-

likte İngilizlere esir düşer. İki yıl süren bu esaret hayatı sırasında, İngilizler tarafından ellerindeki çalgılarını kendilerine teslim etmeleri istenir. O arada bando kumandanı: ‘Artık İngilizlere esir ve teslim olduk. Bundan sonra serbestsiniz, ne isterseniz yapabilirsiniz! Benim herhangi bir yetkim kalmadı. Bundan sonra bando senden sorulur Hüseyin Çavuş!’ der.

Bunun üzerine o da arkadaşlarına: ‘Sıcağın altında açlıktan öleceğimize, gelin isyan edelim de bizi kurşuna dizsinler!’ der. Onlar da böyle bir ölümü daha şerefli bulurlar. Bir gün İngiliz karargâhından,

'Bando takımının çalgı ve sazlarını teslim etmeleri' için bir emir gelir. Buna karşı verdikleri cevap kısa ve kesindir: 'Teslim etmeyeceğiz!'

Bu kısa ve kararlı cümle, hemen 'isyan' olarak adlandırılır ve bando takımının hepsi de, kamyonlarla İngiliz karargâhına götürülür. Hüseyin Çavuş, arkadaşlarına: 'Biz yenilmiş bir ordunun bando takımı değiliz. Onun için, İngiliz kumandanlarının yanına yaklaşırken çok canlı bir şekilde Sultanî Marşı'nı çalacağız ve başarılarınız yukarıda olacak. Biz yenilmedik!' diyerek adeta kahramanca haykırır.

İngiliz işgal kuvvetlerinin yanında bulunan ve daha henüz bellerindeki kılıçları alınmamış olan Türk kumandanları olan paşalar, istiklâlimizi temsil eden Sultanî Marşı'nı duyunca, büyük heyecan duyarak ağlamaya başlarlar.

İngilizler adına tercümanın, 'sazlarınızı niye teslim etmiyorsunuz?' sorusuna Hüseyin Çavuş: 'Bu sazları kıracağız, ama yine de alçak İngiliz'e teslim etmeyeceğiz. Biz İngiliz'e yenilmedik, versin bizim silahımızı. Gideceğiz çöle... Orada, aç olsak da şerefimizle savaşaacağız, ama teslim olmayacağız. Bizi al ilen (hile ile) esir aldılar. Versin silahımızı! Aç kalacağız, ama teslim olmayacağız!' kararlı cevabını verir."

Bu cevap üzerine, orada bulunan İngiliz Başbakanı Lloyd George'un ağabeyi, "Türk ölür, teslim olmaz!" demek zorunda kalır ve ardından bando takımına bir ev tahsis ettirerek, askerlere üçer sarı lira, Hüseyin Çavuş'a da beş sarı lira maaş bağlar. Bando takımı iki sene boyunca bu maaşı alır. Sazları da kendilerinde kalır.

Daha sonra İngilizler Hüseyin Çavuş'un bando takımını serbest bırakmak üzere Mudanya'ya çıkarırlar. Burada sazları Mareşal Fevzi Çakmak'a teslim ederler ve herkes memleketine, Hüseyin Çavuş da Çal'ın Yukarıseyit köyüne döner. Hüseyin Çavuş, toplam yedi yıl Yemen'de askerlik yapar ve iki yıl da Mısır'da esaret altında kalır.

Çal'a döndükten sonra da boş durmaz ve orada Müftü Ahmet İzzet Efendi (Çalgüner) ile Necip Bey tarafından oluşturulan Kuvâ-yı Milliye'ye katılarak, 1920 'de hemşehrileriyle birlikte Medele üzerinden Uşak cephesinde, yurdu işgal eden düşmana karşı mücadeleye girer. 9 Eylül 1922'de de, İzmir'e ilk giren Muzafer Ordu'nun içinde o da yer alır

Büyük Zafer'in kazanılmasında sonra tekrar Çal'a dönen Hüseyin Çavuş, Yemen'den arkadaşı Çallı Mustafa Çavuş (Alpaslan) ve Afyon cephesinden tanıdığı Çıtaklı Abdullah Çavuş (Burhan) ve yine Çıtaklı olan Nebi Evliya ile birlikte ünlü Büylücü Hüseyin Çavuş bandosunu kurar. Bu bando takımı, Denizli'nin ilçelerinin

Büylücü Hüseyin Çavuş Bando 1930'lu yıllarda; trompet Hüseyin Gülel, klarnetler Mustafa Alpaslan ve Abdullah Burhan, krankaz davul Davulcu Nebi Evliya.

yanı sıra Uşak, Burdur ve Afyon'da da tanınır ve düğünlere davet edilir.

Hüseyin Çavuş'un, okuma yazması olmadığı halde, gerek Yemen'de bulunduğu yıllarda ve gerekse köyüne dönüşünde, hep kulaktan alarak önce bilgi sahibi olduğu, sonra da geliştirdiği müzik sanatında, aynı zamanda doğu-batı kültürünü de nasıl sentezlediğini, yani birleştirip bütünleştirme üstün başarısını gerçekleştirdiğini göstermesi bakımından, torunu Sayın Mehmet Ali Gülel'in hatıralarına dayalı şu tespitleri de ayrıca dikkate değer niteliktedir:

"Dedem Hüseyin Çavuş elbette birçok çağdaşı gibi. Okuma yazma yok, söyleneceğini iyi dinleyip anlayarak benimsemek var ve bir daha da unutmak yok. İşte bu şekilde Yemen'de komutan hocalarının, ya da ustalarının öğrettiği notaları ölümüne kadar taşıdı. Hele düğünlerde sandalye ile dans edişini unutamam dedem Hüseyin Çavuş'un. Meğerse, o sırada Mavi Tuna Dalgaları'nı (Avusturyalı klasik batı müziği ve opera bestecisi Strauss'un ünlü Mavi Tuna Valsi'ni) oynamış.

Vals yapmak için bir 'damme' (dam), yani kadın dansçı gerek. Denizli, Uşak, Burdur, Afyon köylerinde bu imkânı nereden bulacaksın? Hangi hanım 'dam' olarak vals etmeğe yanaşacak? Aslında, daha vals ne olduğunu kim bilecek? Bu vals, her gittiği düğünde dedem tarafından mutlaka yapılmış. Bilenler bundan zevk alırken, bilmeyenler gülümseyerek, ya da kakhaha atarak neşelenirmiş. Böylesi durumlara benim de çok tanıklığım oldu."

Sözlerimizi, Sayın, Mehmet Ali Gülel'in, merhum Hüseyin Çavuş'un aile içi zengin

kişiliğini yansıtan hatıra yüklü şu satırları ile bitirelim:

"Dedemle geçen yılları hüznle ve özlemle yâd ederim zaman zaman. Yemen'de başından geçenleri ve Kurtuluş Savaşı anılarını diz çökerek dinlediğimizi, bize Kur'an'dan sureler öğretmeye çalıştığını hatırlarım. Kurtuluş Savaşı öykülerini dinleyerek ulu önder Atatürk'ü sevmeyi hep ondan öğrendik. Halkevlerini bize o anlattı. Lâikliğin önemini bize o benimsetti. Hele onun Wega markalı lambalı radyosundan, şimdi ondan bir armağan olarak sakladığım, Klasik Batı müziği dinleyişine anlam veremezdim, anlayamazdım o çocukluk günlerimde. Sıkıldım ve belki boşboğazlık edip sorduğumda: 'Bunları da dinleyin, hep uçkur peşkir havaları dinlemeyin!' der, bizi azarlardı. Lisede okuduğum yıllarda müzik öğretmenimiz Tayfur Bey'in bize Klasik Batı müziği dinletmeye çalıştığı zaman dedemi anlayabilmişim ve bu sefer lambalı radyodan değil de transistörlü radyodan müzik dinlediğimiz zamanları hatırlarım. Dedem sadece Klasik Batı müziği bilmek ve dinlemekle kalmıyor; Sultan İkinci Mahmut döneminde İtalya'dan getirilen ve batılı anlamda askerî bandonun kurucusu olan Donizetti Paşa'yı da biliyordu." (*)

*Hüseyin Çavuş'un başından geçen başka olaylarla, gerçekleştirdiği diğer işler hakkında fazla bilgi için bkz: Dr. Mehmet Ali GÜLEL, "Bir Portre: Dedem Büylücü Hüseyin Çavuş (Gülel) /1893-1975"

"21. Yüzyıla Girenken Geçmişten Günümüze Çal Yöresi Sempozyumu Bildirileri", Denizli 2007, s.604-613.*

Bir Portre:

DEDEM BÜYLÜCÜ HÜSEYİN ÇAVUŞ [GÜLEL]

Dr. Mehmet Ali GÜLEL

Emekli Öğretim Üyesi

Bizim sülaleye, bilinen en eski lakap olarak Molla Veliler deniyormuş. Bu lakaptan dolayı Veli ismi sülalemizde çok kullanılan isimlerdendir. O lakap ile anılan kişilerden birisi ya da bizzat Molla Veli, Baklan ovasında kendi adını verdiği bir kuyu kazdırmıştır. Molla Veliler lakabından sonra ailemiz Haciosman Oğulları adını almışlardır. Hatta bu lakabı GÜLEL soy isminin yerine kullanmışlardır ve elimizde halalarımızdan birinin çocukluğunda ona verilmiş nüfus cüzdanında soy ismi "Haciosmanoğlu" olarak yazmaktadır. Daha sonraları ise köyümüzün uzun yıllar imamlığını yapmış olan kesimine Hacı Efendiler den-

miş. Dedem Hüseyin Gülel, bizzat köyün yukarı camisine imamlık yapan bir sülale olduğumuzu söylerdi. Dedem Hüseyin Çavuş seferberlik yıllarında babasının yerine askere gittiği zaman, o Yemen'de bando takımında yer almıştır.

Bando takımında trompet çaldığı için kendisine Düdükçü lakabını vermişler. Onun için dedeme Büylücü Hüseyin Çavuş, Düdükçü Hüseyin Çavuş derlerdi. Bu adlandırmayla birlikte ondan sonra gelenlere de Düdükçüler lakabıyla tanınmıştır. Değişik Türkçe sözlüklerde bir araştırma yaptığımızda "büylü" sözcüğün benzeri çalgılara verilen ad olarak bir sözcük girdisine rastlamadık. An-

cak Türk Dil Kurumu'nun Halk Ağzından Derleme Sözlüğünün ikinci cildinin 832. sayfasında büylü sözcüğünün karşılığı olarak "saban kulağı" ve "ekin sapı taşımaya yarayan, arabanın önündeki ağaç" anlamlarına rastlıyoruz. Bu bağlamda çalgıya verilen büylü sözcüğünün yöresel bir sözcük olduğu konusunda bir kuşku yok. Diğer yandan Dinar'a bağlı bir köyün adı da "Büylücüler." O köy halkının ne iş yaptığından dolayı bu ad verildi bilmiyoruz.

Hüseyin Çavuş Çal'ın Yukarıseyit köyünde Rumî 1309 Miladî 1893 yılında doğmuştur. Ailenin en büyük oğludur. Aile hayvancılık ve çiftçilikle yaşamını kazanırken 1910 yılında Osmanlı İmparatorluğu, etrafındaki ateş çemberi karşısında seferberlik ilan eder. Bu durumda baba Hacı İbrahim askere gönüllü yazılır. On yedi yaşındaki genç Hüseyin amcalarının baskısıyla babasının yerine İstanbul'a askere gider. Selimiye Kışlasında temel eğitim ve ardından Sultan Reşat'ın muhafız alayında askerlikle tanışır.

Dedemle birlikte o zamanki adıyla Seyyid-i Bâlâ'dan, yaklaşık yirmi kişi askere alınmış. Bu yirmi yedi kişiden, jandarma olan Şerli Osman Çavuş, sıhhiye olarak çalışan Lahnacı Halil İbrahim ve bando takımında görev yapan dedemden başka kimse geri dönmemiş.

Oradan Yemen'deki Osmanlı Ordusuna katılır. Orada askerî bandoya alınır. Okuması yazması da yoktur, yine de okuma yazmaya müzik notalarıyla başlar. Onun okuması yazması müzik notalarıdır artık. Müzik eğitimi sürecinde dersini rüyalarında bile sürdürür, onun bu çabası onu komutan hocalarının ve ustalarının takdirini kazanarak büylü denilen trompet ile tanışır. Orada askeri bandoda başçavuşluğa kadar yükselir. Askeri bandoda yedi yıl Yemen'de bulunur. Aile Hüseyin Çavuş'tan umudu keser, çünkü orası Yemen'dir gülü çimendir/ Giden gelmiyor acep nedendir? Yemendeki askerlik sürecinde bir yandan İstanbul ile iletişim kopukluğu, bir yandan yokluk ve açlık, askerleri moral çöküntüsüne ve karamsarlığa iter, ama onlar yine de asker olduklarının Türk askeri olduklarının bilincindedirler. Bu yokluk ve açlık koşullarında atların dışkısından, karınlarını doyurmak için, arpa taneleri topladıkları olmuş.

Kendisinden haber alınamayan ve şehit olduğu varsayımıyla kendisinden umut kesilen Hüseyin Çavuş askerliğinin yedinci yılında İngiliz Casus Lawrence komutasındaki İngiliz askerlerine ve çapulcu Araplara esir düşer. Bu esaret nedeniyle Mısır'daki İngiliz karargahına diğer esir askerlerle birlikte götürülür.

Resim 1: Hacı Efendilerin yurdu (Bundan kısa bir zaman önce)

Burada Türk askerleri etrafı tel örgülerle çevrili esir kampına alınırlar. Daha serüven bitmemiş ve Türkiye'ye gönderilmemişlerdir. Bu esaret tam iki yıl sürer. Ancak, bu esaretin Mısır ayağında, kendilerinden çalgılarını teslim etmeleri istenir. O bu emre uymaz ve direnir. O günlere ilişkin bir anısı şöyledir: Esaret anlaşması yapılırken bando kumandanı, "Artık teslim olduk! Bundan sonra ne yaparsanız serbestsiniz. Benim bir yetkim yok. Bando senden soruluyor Hüseyin Çavuş!" demiş. Kumandan böyle söyler de, erat onun sözünü tutmaz mı? Artık yetkiler dedemde olduğu için; düşünür. En yakın arkadaşlarına; "Sıcağın altında açlıktan öleceğimize, gelin isyan edelim de bizi kurşuna dizsinler!" der. Onlar da böyle bir ölümü daha şerefli bulurlar. Bir gün İngiliz karargâhından; "Bando takımının çalgı ve sazlarını" teslim etmeleri için bir emir gelir. Dedemlerin beklediği an gelmiştir. Verdikleri cevap kısa ve kesindir: "Teslim etmeyeceğiz!"

Bu kısa cümle hemen "isyan" olarak adlandırılır ve dedemler yani bando takımının hepsi İngiliz karargâhına kamyonlarla götürülür. Dedem, emri altında bulunan bando takımı efratına; "Biz yenilmiş bir ordunun bando takımı değiliz. İngiliz kumandanlarının yanına yaklaşırken çok canlı bir şekilde Sultanî Marşını (o zamanki millî marş olsa gerek) çalacağız ve başlarınız yukarıda olacak. Biz yenilmedik!" demiş.

Kumandanlara yaklaştıkları zaman, o zamanki millî marşlarını çalmaya başlamışlar. Bizim kumandanlar da İngiliz kumandanlarının yanındaymış. Henüz bellerindeki kılıçları İngiliz işgalcileri tarafından alınmamış. Bizim bando takımını görünce, istiklâli temsil eden marşı işitince Paşaların gözünden sicim gibi yaş gelmiş. Bando takımı gereken gösterisini yaptıktan sonra o zamanki işgal kuvvetleri komutanı olan Loyd George'un ağabeyinin önüne gelirler ve selâmlarlar. Bu arada tercüman dedeme yaklaşarak aynen şöyle hitap eder: "Domuz oğlu domuz Türkler, payitahtınız (başkentiniz) elden gitti. Hâlâ diktatörlükten kalmıyorsunuz!" der. Bu hakaret

dolu söylem Hüseyin Çavuşun kanına dokunur ve incinir. "Domuz olsam Urum, Ermeni olurum bilmem nesini (...) ettiğini!" diye karşılık verir.

Dedemin bu tepkisini İngilizlere tam tercüme edip, Türkleri zor duruma düşürmek isteyen tercümanın oyunu Loyd George'un, uzun yıllar İstanbul'da yaşamış olan ve Türkçeye vakıf olan, yeğeni tarafından bozulur. "O vakte kadar, Loyd George'un yeğeni bir şeyler patırdadı. İngiliz işgal orduları kumandanı Loyd George'un ağabeyi, tercümanı yanına çağırırdı. Onu adeta azarlar gibi bir şeyler söyledi. Daha sonra tercüman yassı olarak yanıma gelerek; "Kardeşim sazları niçin teslim etmiyorsunuz?" diye sorar.. Buna karşılık dedem, rahat bir nefes aldıktan sonra: "Söyle bu alçak İngiliz'e Bu sazları kıracağız ama yine teslim etmeyeceğiz! Biz ona yenilmedik, versin bizim silahımızı! Gideceğiz çöle. Orada aç olsak da şerefimizle savaşaacağız ama teslim olmayacağız! Bizi al ilen (hile ilen) esir aldı. İki ayda Kostantaniye'ye çıkaracaktı ama sözünde durmadı. Versin silahımızı! Aç kalacağız ama teslim olmayacağız! ..." demiş.

Bu cevap karşısında uygulanan Loyd George'un ağabeyi, "Türk ölür, ama teslim olmaz!" demiş. Ardından da dedemin bando takımına bir ev tahsis ettirmiş, efratına üç sarı lira, kendisine de beş sarı lira maaş bağlatmış ve bunu da bir berat ile tasdik etmiş. İki sene boyunca dedemler bu maaşı almışlar. Hatta Kahire'deki toplama kampında dahi o belge ile rahat etmiş. Bandosunun bütün sazları ellerinden alınmamış. Daha sonra bando takımıyla beraber İngilizler onları Mudanya'ya çıkarmışlar. Burada sazları mareşal Fevzi Çakmak'a teslim ederek memleketi İzmir'in Çal kazasının Yukarıseyit köyüne döner.

Bu dönüşle birlikte askerlik henüz sona ermemiştir. Zira ülke emperyalistlerin ve işbirlikçilerin işgali altındadır. Mustafa Kemal önderliğinde emperyalistlere karşı Millî Mücadele başlamıştır. Yedi yıl Yemen'de askerlik ve iki yıl Mısır'da esaret onları bu mücadeleden alıkoyamaz. Çal'da müftü Ahmet İzzet Efendi [Çalgüner] ve Necip Bey tarafından oluşturulan Kuvay-i Milliye hareketine katılır ve 1920 yılında yanındaki öteki hemşehrileriyle birlikte Medele üzerinden Uşak Cephesinde Kuvay-i Milliye ordusuna katılırlar.

Hüseyin Çavuş Millî Mücadelede zaman zaman ateş hattında zaman zaman sıhhiye olarak emek vermiştir. Hatta Albay Reşat'ın onur intiharında Çiğiltepe'yi düşmandan almayı amaçlayan askerler arasında bulunmuştur. Albay Reşat'ın intiharı onları sarsarsa da yine de yılmazlar ve Çiğiltepe'yi geri aldıklarında moralleri yerine gelir. Hüseyin Çavuş İzmir'e ilk giren Muzaffer Ordusu içinde 9 Eylül 1922'de yer alır.

İzmir'in alınmasıyla birlikte mütarekelerden sonra askerlik görevi sona erer ve terhis edilir. Terhis öncesi orduda kalması ve bandoda görev alması önerilirse de on iki yıllık askerlik yıllarından sonra sıra özlemi ağır basar ve köye döner.

Askerlik dönüsünde Yemen'den tanıdığı Çallı Mustafa Çavuş [Alpaslan] ve Afyon Cephesinden tanıdığı Çıtaklı Abdullah Çavuş [Burhan] yine Çıtaklı Nebi Evliya ile birlikte meşhur Büyülcü Hüseyin Çavuş Bandosunu kurmuştur.

Yerel olarak trompet "büylü" ve klarnet "gırnata" olarak adlandırılırdı. Bu bando ya zaman zaman eskiden hafızlık yapan Uşaklı Hafız cümbüşüyle katılırdı. Bando Denizli'nin ilçelerinin yanı sıra Uşak, Burdur ve Afyon'da da tanınır ve düğünlere davet edilirdi.

Resim 2: Büyülcü Hüseyin Çavuş Bandosu 1930'lu yıllarda; trompet Hüseyin Gülel, klarnetler Mustafa Alpaslan ve Abdullah Burhan, krankaz davul Davulcu Nebi Evliya.

Resim 3: Büylücü Hüseyin Çavuş Bandosuna ek olarak Çümbüşcü Uşaklı Hafız 1940'lı yılların sonunda.¹

Resim 4: Aynı ekip 1940'lı yılların başında bir düğünde.

Büylücü Hüseyin Çavuş, sadece bu bando takımı ile yetinmemiş ikinci bir takım daha oluşturmuştur. Ancak bu takım sadece Yukarıseyitlilerden oluşmuş ve zaman zaman Yukarıseyit'teki düğünleri

bu takımla yapmıştır. Bu takımla aynı zamanda köyde düğün dışı yapılan eğlenceler düzenlenmiş, ancak bu takımın en önemli görevi 1952 yılının Ağustos ve Eylül aylarında olmuştur.

Resim 5: Yukarıseyit Bandosu; trompet Hüseyin Gülel, keman Berber Süleyman Tefek, bağlama Gadarap Mehmet Ali Alkan ve davul Mehmet Ali Davulcu-1952

Yukarıseyit köyü için 1952 senesi kalkınmada neredeyse bir milat olmuştur. Eskiden uzak yerlerden içme ve kullanma suyu temin eden Yukarıseyitliler, öğretmen Mustafa Cura, öğretmen Hikmet Omca ve muhtar Süleyman Demirci önderliğinde Erikli denilen yerden getirilen sağlıklı içme suyuna kavuşmuştur. Sonradan Avukat da olan öğretmen Mustafa Cura Ankara'da yani suyun başında oturmakta ve öğretmenlik yapmaktaydı. Köyüne içme suyu getirebilmek için Ankara'da çalışmalarını sürdürmüş ve bu konuda gayret etmiştir. Hükümetten aldığı güç ve Denizli Valiliğinden aldığı yardımlarla Yukarıseyit'i içme suyuna kavuşturmuştur. Mustafa Cura dedem Hüseyin Çavuş'tan, İzmir Muallim Mektebinde okuduğu yıllarda usul ve makam derslerinin yanında ilk nota bilgilerini alarak kendi kendine keman çalmayı öğrenmiştir. Büyük bir olasılıkla, yukarıdaki köy bando takımını Mustafa Cura'nın oluşturduğunu sanıyoruz.

Mustafa Cura köyümüzü kalkındırmayı hedefleyerek içme suyu çalışmalarını hızlandırabilmek için bu mütevazı köy bandosundan da yararlanmış ve köylülerimizin imece çalışmasının sonucu bu başarıyı elde etmiştir. Bu çalışmalarda dedem Hüseyin Çavuş'un gayretlerini sayın Mustafa Cura anlatır ve takdir ederdi. Hatta yazdığı Yukarıseyit Köyü: İçme Suyuna Nasıl Kavuştu adlı 1953 yılında yazdığı kitabın 19. sayfasında dedemin memleket sevgisini şu anekdot satırıyla anlatır:

Bir gün öğleden sonra çok sıcak olmuştu. İkinci kontrolü bitirmek üzere idim. Büylücü Hüseyin Gülel'i kan ter içinde çalışırken gördüm. Biraz gayret vermek maksadıyla: (Kolay gelsin Hüseyin Çavuş, sana biraz sertçesi düşmüş galiba, ama nerede ise sona getirmek üzeresin.) dedim. Cevabı şu oldu: Bana istediğim gibi bir yer düştü. Ben sertliğinde yumuşaklığında değilim. Burası Alanköy yolunun üzeridir. Ben yarın öldükten sonra çocuklarım, onlardan sonra da torunlarım (Alanköy yolunun üstünü babamız, dedemiz kazmış) diyecek. Burası adı belli bir yerdir. Onun için ben yerimden memnunum. Daha sert olsa daha da çok memnun olurum.

Bu sözler karşısında (Var ol Hüseyin Çavuş!) Demekten başka bir cevap bulmadım. Ve (Hoşça kal) diyip oradan uzaklaştım.

Halbuki benim gördüğüm zaman her vurduğu kazma bir avuç toprak kaldırmıyordu. Kırmızı kil içinde beton armeye dönmüş çakıllı bir konglomera ile adeta boğuşuyordu.

1-Cevdet Şemsioglu, 20.Yüzyıl Başlarında Denizli, Denizli sanatseverler Derneği Yayınları No 3, Denizli, 2004, sayfa 141 de yer alan ve aile arşivinde bulunan fotoğraf.

Resim 5'deki köy bandosu imece çalışanları, hem gündüz iş esnasında hem de iş dönüşü akşam yemeğinden sonra düzenlenen "maşala" (meşale) adı verilen eğlenceye coşturur ve dinlendirir miş. Bu eğlence gecelerine kadını erkeğı çoluğı çocuğı tüm köy ahalisi katılır, eğlence

Resim 6: Köy bandosu iş başında. Büylücü Hüseyin Çavuş resmin çekildiğı an kazma kürekle imecede çalıştığı için resimde yer almıyor.

sonunda da ertesi günü yapılacak işlerle ilgili duyurular yapılmış.

Mustafa Cura tarafından çekilen alttaki 7 numaralı resmin arkasına Mustafa Cura babam Halil İbrahim Gülel'e atfen yazdığı anı yazıda kendisinden övgüyle söz eder.

On iki sene askerlikten sonra Büylücü Hüseyin Çavuş ancak 33 yaşında evlenebilir. Yukarıseyit köyünden Eseler sülalesinden Gülayşe ile 1926 yılında hayatını birleştirir. Bu evlilikten 8 tanesi yaşayan

Büylücü Hüseyin Çavuşun hayatta kalan sekiz evladının dördü erkek dördü kızdır. Bunlar Halil İbrahim, Osman, Fatma, Arif, Elif, Gülsüm, Orhan [Atıla] ve Nimettir. Bu evlatlarından hayatta iken 52 torununu görüp torunlarına bizzat isim vermiştir. Bu torunların bazılarının çocuklarını da görüp onlara da isim koymuştur.

Resim 10: Ölmeden kısa bir süre önce Gülayşe ile-1974

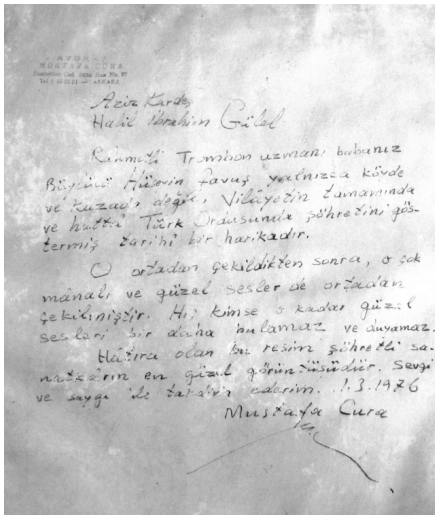
Resim 7: Mustafa Cura tarafından çekilen bir Büylücü Hüseyin Çavuş portresi

Resim 9: Bir başka portre

Resim 11: Gençliğinden bir portresi-1940

Resim 7 - 8

9 çocuk sahibi olur. Bunlardan 1927 doğumlu Mehmet 1944 yılında on yedi yaşında iken Baklan Ovası'nda zatürreden birdenbire ölür. Bu ölüm Büylücü'nün ciğerini yakar. Bu ölüm haberini 100 paraya (2,5 kuruş) bağlar. Bir düğün dönüşü Aşağıseyit Köyü üzerinden köye gelirken yelek cebinde tesadüfen, arkadaşlarıyla düğünden kazandıkları ana para ve bahşışleri paylaştıktan sonra, 100 para eline geçer ve bu paraya 100 para daha ekler birisine çay ısmarlarım diye akıldan geçirir. Değirmen deresinden Yukarıseyit'e çıkan yokuşu tırmandıktan sonra mezarlığın yanına geldiğinde kazma kürek sesi duyar ve köyden kimin öldüğünü merak edip yaklaşırken Hacıömer Süleyman yola çıkar ve acı haberi verir.

Resim 12: 1950 yılında Gülayşe; üç kızı, iki oğlu ve ilk torunları benim ağabeylerim Mehmet ve İbrahim ile. Kızlardan birinin mimikleri kötü çıktığı için fotoğraf kazanmış.

Resim 13: Büyülcü Hüseyin Çavuş Hac yolculuğundan önce-1965

1965 yılında eşi Gülayşe ve kardeşi Cennet ile kara yoluyla hacca gitmişler ve aklında kalan Arapça cümle ve kelimelerle yanındakilere rehberlik de yapmıştır. Zira Yemen’de askerlik yaptığı süreçte o zamanlar Osmanlı toprağı olan Arabistan’daki kutsal yerleri görme ve gezme fırsatını da bulmuştur. Aşağıdaki resim aynı yıl Çal’da hac yolculuğundan birkaç gün önce çekilmiştir.

Büyülcü Hüseyin Çavuş’un yüreğini yakan bir başka olay da 1927 yılında yaşanmıştır. Köyde çalgılı bir düğün vardır.

Günlerden Pazar günüdür. Kardeşlerinden birisi (Hacı Osman) bu düğüne İsabey Köyünden arkadaşlarını davet eder. Gelin çıkarma esnasında İsabey köyünden gelen konuklar sarhoşturlar ve silah atarlar. Seken kurşunlardan biri Büyülcü’nün küçük kardeşi, İstanbul Darülfünunundan mezun ve genç Türkiye Cumhuriyetinin ilk öğretmenlerinden Halil İbrahim Efendi’ye isabet eder. Halil İbrahim Efendi’ye ölmeden önce kimin kurşununun isabet ettiği kendisine söylenir. Kurşun sahibinin kendi kardeşi Hacı Osman’ın konukla-

rından biri olduğu söylenince çevresindekilerden kağıt kalem ister ve oracıkta, bu elim yaralanma olayının bir kaza olduğunu kimseden davacı olmadığını Türkçe, Almanca ve Fransızca olarak, bir dilekçe yazar. O zamanlar genç Türkiye Cumhuriyetinde okur yazarlık olduğu gibi böyle yetişmiş öğretmen sayısı da yok denecek kadar azdır. Zira, bu memleket okumuşlarının ve aydınlarının çoğunu Çanakkale Savaşında yitirmiştir. Halil İbrahim Efendi’nin son isteğı daha kırkı çıkmamış oğlu Hasan’ı görmek olur. Halil İbrahim Efendi Hasan’ını gördükten sonra ruhunu teslim eder. Bu vukuat ilçedeki ilgili makamlara bildirilir. Kaymakam ve müddeiumumi (savcı) gelir. Kendilerine Halil İbrahim Efendinin el yazısıyla kaleme aldığı dilekçe verilir. Kaymakam hıçkırıqlarla ağlar ve “Biz öğretmen yetiştirelim derken var olanları da böyle kaza kurşununa kurban verecek olursak vay bu memleketin haline...” der. Bu vukuattan kısa bir zaman sonra 1928 yılında doğan babama Halil İbrahim adı verilir. Olaylar bununla da son bulmaz birkaç yıl sonra üzüntü ve kahırdan Hacı Osman da ölür gider. Onun ölümünden sonra doğan amcam, ressam, şair ve yazar Halil Gülel’in babasına da Hacı Osman adı verilir. Görüldüğü gibi günümüzde silah atma magandalığı yeni bir olgu değil. O zamanlar kitle iletişim araçları yaygın olmadığı için bu tür olaylar fazla duyulmazmış. Böyle vakalar ağızdan ağza dolaşır ve ayrıca halk arasındaki ozanların yazdığı destansı ağıtlardan öğrenilirmiş. Bilmiyoruz: Belki Halil İbrahim Efendi için de bir destan yazılmıştır.

Halil İbrahim Efendi’nin yetimi Hasan’ın bundan sonraki bakımı da Büyülcü’nün babası Hacı İbrahim ve anası Ümmü Gülsüm’e düşer. Ancak onlar da yaşlıdırlar. Birkaç yıl sonra onlar da bu dünyadan ebediyete intikal edince küçük Hasan’ın bakımı Büyülcü’ye ve öteki kardeşlere kalır. Zira Hasan hem kardeşten hem ana ve babadan emanettir. İşte o küçük Hasan büyür ve Kızılçullu (Buca) Köy Enstitüsünde ve Hasanoglan Yüksek Köy Enstitüsünde okur ve babası gibi öğretmen olur hem de bir mühendis eşdeğerinde bir öğretmen. Aslında Hasan Gülel’in (Molla Hasan) öyküsü de ayrı bir yazı ya da kitap konusudur.

Büyülcü’nün yöredeki ahablıkları da başkadır. Kolay değil: Yöredeki tüm çalgılı düğünleri kotaracaksın, neredeyse her düğünde o köy ya da beldede üç güne yakın kalacaksın ve herkes seni tanımayacak. Ova köylerden (Baklan Ovası civarındaki düzlükteki ve dağlık kesimdeki) Çal pazarına gelenler bir gün önceden, mahkemesi olanlar ya da kaymakamlığın değişik yerlerinde işi olanlar Gire (Pazar)

gününden mutlaka Büyülcü'ye misafir olurlar ve sabah erkenden 4 km uzaklık-taki ilçeye hem resmi işlerini görmeye hem de haftalık Pazar gereksinimlerini görmeye giderlerdi. Büyülcü'nün başında sekiz çocuk, kardeşleri ve onların çocuk-ları ve derken her kardeşin evlenmiş ço-cukları ve onların çocukları derken kala-balık bir aile olmuşlardır. Ova köylerden bu durumu görenler lüzumsuz yere yük olduklarını söyleyemezlermiş, bu yüzden de "Çavuş Dayı sana yeni bir ev yapma zamanı gelmiş, hele sen bir ev yapmaya başla evin şöyle kirişi benden böyle mer-teği benden..." diyerek gönül almaya çalışırlarmış. Ben çocukluğumdan çok iyi anımsarım: Pazar (gire) günleri akşama doğru dedemin evinin yakın çevresi at arabalarıyla dolardı. Bu yüzden de Gü-layşe (babaannem) mutlaka Pazar günle-ri sabahtan yemek yapmaya başladı. Bu konuklar bir yandan itibardan bir yandan da işlerini kolay yandan görmenin kısa yoluydu. Her hafta çok sayıda misafire babaannem almış olacak ki bu konu-da yakındığını hiç duymamıştım. Burada Pazar günü ile alışveriş yapılan Pazar da karıştırılmamalı, zira Çal'a pazar pazar-tesi günleri kurulurdu, şimdi olduğu gibi. Çal pazarı 1920'li yıllara kadar Çal Süller arasında, şimdilerde sadece Selçuklu dö-neminden kalan minarenin olduğu yerde kurulmuş. Çal'da iktisadi yaşamın ge-lişmesi için oradaki Pazar yerinin Necip Ağa tarafından yaptırıldığı rivayet edilir.

Günün birinde Büyülcü'nün ev yap-cağı zaman kendisine evlik ağaç sözü verenleri ziyaret edesi gelmiş, zira ger-çekten yeni ve daha büyük bir ev yapma-sı gerektiğine akli kesmiş ve bütçesinin yeteceğine inanmış. Yıl 1937. Baklan il-çesinin sırtını dayadığı Beşparmak dağ-larındaki köylere, söz veren ve vaadde bulunan ağalara beylere yolu düşmüş. Her uğradığı ağalar beyler, "... bizde yok filanca köyde filancada var..." cevap-larını almış. Çaresiz geri dönmeyi göze aldığı zaman, hiç evine konuk olmamış ahbaplar yardımcı olmuşlar ve sorunu çözmüşler. Çocukluğumdan hatırlarım, at arabasını kasasını çıkartıp, ön dingil ile arka dingilin birbirinden ayrılarak ağaç taşıyanları. O kesilmiş uzun çam ağaçları mis gibi çıra kokardı. Yedi sekiz metrelik kesilmiş ve at arabasına sarılmış ağaç-ları hatırladıkça yöredeki ormanların na-sıl yok olduğunu düşünmek bile çok acı. O zamanlar bu işle uğraşan ağaççılara 'kaçakçı' denirdi. Ağaç arabaları mahal-le aralarına gizlenirdi. O ağaç yükünü taşıyan atlar kan ter içinde kalırdı. Köye gelen yeşil üniformalı ormancılardan ka-çakçılar çok korkarlardı. Orman yasası çok ağır, işin ucunda damda yatmak da vardı.

Kurtuluş Savaşı
öykülerini dinleyerek
Ulu Önder Atatürk'ü
sevmeyi hep
ondan öğrendik.
Halkevlerini bize
O anlattı, laikliğin
önemini bize o
benimsetti.

Dedem Büyülcü Hüseyin Çavuş'un Pa-zar işleri de bir alemi. Pek pazara git-meyi bir yandan sevmezdiyse de, pazara gitmesi de zorunluydu. Bir yandan evin haftalık gereksinimi olan sebze, meyve vs. Bir yandan da düğün yapacaklar, o zamanlar telefon vb. kitle iletişim ara-çları yaygın değil, ulaşabilsinler. Düğün-cüler Büyülcü'yü ya Çal pazarında gö-recek ve düğüne davet edecekler ya da birisiyle haber salacaklar. Daha, Büyülcü, Çal'a girerken eşeğini biri bir yana öte-ki beri yana çekistirir ya sohbet etmek ya da iş bağlamak isterlermiş. Büyülcü Çal'daki kahvelerden birine oturduğunda ahbaplarıyla sohbet etmekten kendinden geçer pazarı unutmuş, o nedenle de tam pazarcıların toplanacağı sıra koştura koştura pazara inermiş. Bazen ya hiç bir şey alamadan eli boş köye dönermiş ya da malların en kötüsünü ve seçilmiş-lerden arta kalanı almak zorunda kalır-mış. Ben çocukluğumda böyle durumlara tanık oldum. Babaannemin hiddetinden ve öfkesinden yanına varılmazdı. Çevre-de yakın günlerde başka Pazar da kurul-mazdı. Bir zamanlar yine çocukluğumda; babaannemin, dedemin alıp getirdiği eti fırlatıp attığını da hatırlarım. O zaman-lar kolestrolmüş, şeker hastalığıymış ya

da kansermiş bilinmezdi. Bir yandan da elektrik nedir bilinmez ki buzdolabı yok. Etin kavurma yapılması ve yemeklere zaman zaman katılması gerekirdi. İnsan-lar yağlı yemekten çekinmezlerdi. Doğal beslenirlerdi hastalık nedir bilinmezdi. Uzun süreli hastalıktan yatıp ölünmez-miş, az yatıp çabuk ölünürmüş. Babaan-nem dedemin getirdiği eti yağsız olduğu için atmıştı aslında.

Bu öyküler uzayıp gidiyor, neredeyse kocaman bir roman konusu. Bunlar bir kişinin maceralarının öyküsü değil as-lında. Burada anlatmak istediğimiz, ger-çekten, Denizli'nin Çalı'nın bir köyünden bir insan portresi. Ancak; bu kişi doğdu-ğunda Osmanlı ümmetinden, Yemen'den dönüşünden, Yemen'de kaldığının yarısı kadar bir süre sonra Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı. Elbette bir çok çağdaşı gibi. Okuma yazma yok, söyleneni iyi dinle-yip anlayarak benimseme var, bir daha da unutmama yok. İşte bu şekilde Yemen'de komutan hocalarının ya da ustalarının öğrettiği notaları ölümüne kadar taşıdı. Hele düğünlerde sandalye ile dans ediş-i-ni unutamam Dedem Hüseyin Çavuş'un. Meğerse Mavi Tuna Dalgalarını oynar-mış. Vals yapmak için bir 'damme' yani bir kadın dansçı gerek. Köylerde böyle bir durumu nereden bulacaksın, kim yanaşa-cak. Bu vals her gittiği düğünde dedem tarafından mutlaka yapılmış. Bilenler bundan zevk alırken bilmeyenler gülüm-seyerek ya da kahkaha atarak neşesini bulurmuş. Böylesi durumlara çok tanıklı-ğım oldu.

Dedemle geçen yılları hüznle ve öz-lemle yad ederim zaman zaman. Ye-men'de başından geçenleri Kurtuluş Sa-vaşı anılarını diz çökerek dinlediğimizi bize Kurandan sureler öğretmeye ça-lıştığını hatırlarım. Kurtuluş Savaşı öy-külerini dinleyerek Ulu Önder Atatürk'ü sevmeyi hep ondan öğrendik. Halkevle-rini bize O anlattı, laikliğin önemini bize o benimsetti. Hele o'nun Wega marka lambalı radyosundan, şimdi O'ndan bir armağan olarak sakladığım, Klâsik Batı müziği dinleyişine anlam veremezdim, anlayamazımdım o çocukluk günlerimde. Sıkılırdım ve belki boşboğazlık yapıp sor-duğumda, "Bunları da dinleyin, hep uç-kur peşkir havaları dinlemeyin!" der bizi azarlardı. Lisede okuduğum yıllarda mü-zik öğretmenimiz Tayfur Bey'in bize Batı Klâsik müziği dinletmeye çalıştığı zaman dedemi anlayabilmiş ve bu sefer lambalı radyodan değil de transistörlü radyodan müzik dinlediğimiz zamanları hatırlarım. Yıllar öylece akıp gitti ben torun sahibi olduğum bu günlerde hâlâ dedemi özlü-yor, kendisini rahmetle anarken tüm öl-müşlerle ışıklar içinde yatmasını diliyorum.

Şeytanpazarı sokağında belediye çalışması, 1976. (Cengiz Akhisar Arşivinden.)

DENİZLİ’NİN Hatıralarda Kalan EFSANE PAZARI

ŞEYTANPAZARI

Öğr. Gör. Şerif KUTLUDAĞ
Pamukkale Üniversitesi Öğretim Görevlisi

1970 öncesinde Denizli yerel tarihinin derinliklerine doğru uzanan adının bilinmezliğiyle duyanların bugün de merakla bilmek istediği Denizli’nin sırlı bir pazarıdır; Şeytanpazarı...

1976’lara kadar bir yanda hayatın gerçeği, diğer yanda şimdilerde de eski ve kadim Denizlililerin hatıralarında yaşatıp getirdiği efsane pazarıdır Şeytanpazarı.

1976 ‘da yaşanan büyük bir depremin ardından yaşanan yıkımlardan dolayı Denizli Belediyesinin arkasındaki bölgeye taşınıp adına da Melekpazarı dense de, adı ilk duyuşta sevimsiz biraz da mizâhi gelse de halkın hafızasında yer etmiş şekliyle unutamadığı bir pazarıdır Şeytanpazarı.

Delikliçınar’ın Denizli’nin kalbi olduğu, bütün sosyal hayatın akışının merkezi olduğu zamanlarda 1970 öncesinde Denizli yerel tarihinin derinliklerine doğru uzanan adının bilinmezliğiyle duyanların bugün de merakla bilmek istediği Denizli’nin sırlı bir pazarıdır; Şeytanpazarı...

İşte bu yazımızda Geçmişten Günümüze DENİZLİ Yerel Tarih ve Kültür Dergisinin değerli okurları için araştırdık Şeytanpazarı’nın gizemini. Çocukluğunda Şeytanpazarı’nı yaşamış olanlarla sohbet ettik. Şimdiye kadar kimsenin bilmediği Şeytanpazarı adının kaynağını araştırdık. Canlı tanıklardan dinledik gerçeğini ve efsaneleşme yolundaki anlatımlarını.

Erdal Vural

SÖYLEŞTİĞİMİZ ŞEYTANPAZARI TANIKLARI:

Erdal Vural Kesimli: Emekli öğretmen. 1945 Denizli doğumlu. Doğma büyüme Delikliçınar Mahallesi sakini. Babası Ali Kesimli Şeytanpazarı esnaflarından.

Hayrettin Toman: Denizli 1938 doğumlu. Delikliçınar Mahallesi sakinlerinden. Babası Şeytanpazarı pazarcılarından. Kendisi de Şeytanpazarında manavlık yapmış.

Ali Hancı: Çal Hançalar, 1945 doğumlu. 1950’den itibaren 2013’e kadar Şeytanpazarı’nın kurulduğu sokakta oturmuş. Pazarda el arabasıyla eşya taşımacılığı yapmış.

Cengiz Akhisar Arşivinden

Hurşit Turgay

Hurşit Türkay: 1956 Denizli doğumlu. Kirişhane Mahallesinde oturur. Sanatçı. Şeytanpazarı'ı adının kaynak kişilerinden.

Yaşar Açıkgöz Kutludağ: 1954 doğumlu. 1955'ten bugüne Şeytanpazarı'nda pazarın kurulduğu Hamam Sokağında - 887 sokak- oturur.

Yalçın Ahmet Çalışır: 1954 Denizli doğumlu. Şeytanpazarı sokağında oturdu.

Şeytanpazarı pazar alanı: Bugünkü Delikliçinar Meydanından Atatürk Caddesine girişte başlardı. O dönemde yol bir sokak girişi şeklindeydi ve çok dardı. Sokağın sağında solunda avlulu-bahçeli tek katlı evler vardı. Yol kenarında da cephesi iki, üç metrelik derinliği üç beş metrelik küçük küçük dükkanlar yer alırdı. Bugünkü İş Bankasının bulunduğu yerde cadde üstünden Şahanlar Lokantasının olduğu yerlerden aşağıya doğru da bir

ara sokak giderdi. Delikliçinar Meydanı tarafından inen sokak Akbank'ın altından bugünkü Hürriyet Orta Okuluna doğru, Hamam Sokağı adıyla, şimdiki 887 sokak boyunca devam ederdi. Hacı Baki Camisinin önünden sola kıvrılır, Nur Garajı'nın oralardan aşağı doğru iner giderdi. İşte Şeytanpazarı'nın kurulduğu alan buydu.

Şeytanpazarı'nda hayat sabah başlardı. Manavlar, bakkallar, yoğurtçular, peynirciler, kasaplar, terzi dükkanları, berberler, hayvan bağlanan avlular, sebze meyve satılan tezgâhlar sabah iş başı yaparlardı. Gün boyu süren alışveriş özellikle akşama doğru hareketlenirdi. Çevre köylerden de eşeklerine bahçelerinden topladıkları ürünlerini yükleyip gelen köylü kadınlar yol kenarına sergilerini açarlardı; taze marul, soğan, tere, maydonoz vb satarlardı. Kamu kurumlarında çalışanlar, çarşıda iş yerini kapatıp da evlerine dönenler ya da biraz gezinmek eş dost görmek selamlaşmak konuşmak isteyenler akşama doğru Şeytanpazarı'nda buluşurlar, Şeytanpazarı'na dolarlardı.

Mevsimine ve hava şartlarına göre de iş yerleri saat 22.00, 23.00 hatta 24.00'e kadar açık olurdu. Çünkü şehre dışarıdan geç vakit gelenler ya da vakitsiz misafiri gelenler ihtiyaçlarını gece vakti de olsa karşılamak isterlerdi. O dönemde gece vaktinde tek alışveriş yapılabilecek yer de Şeytanpazarı'ydı.

Şeytanpazarı'nın esnafları:

Yolun sağ kolunda: Şimdiki İşbankası'nın olduğu yerlerde Dimişki Bakkal vardı. Nail kasap, Tavaslı Yoğurtçu Bekir, Turşucu Sabri Kesimli vardı. Bar ve pavyon da vardı. Turşucu Afyonlu Mustafa vardı. Elektrikçi Atif Salmansar, gömlekçi Ahmet Kutsal vardı. Sururi Kadıköy'ün evi vardı. Yağcı Halil Oral, Terzi Mustafa, Yorgancı Mustafa vardı. Garanti Bankasının olduğu yerde Şükrü Bahadır'ın evi, ayakkabıcı Salih Usta vardı. Kapı içinde berber ve tenekeci vardı.

Yolun sol kolunda; Delikliçinar'dan inişte, köşede Bakkal Mehmet Salih İzmirli-oğlu vardı. Kasap Yükseller, manav, kasap İnce Mehmet, Hulusi Albaş (Kebabçı Halil'in babası) kasap, yanında Fıstıkçı Kadir'in çerez dükkanı. Habip Gezkaya; Yeşilçayır, peynir yoğurt dükkanı, Kahveci Şükrü'nün küçük kahvehanesi, Manav Süleyman Alkaya, Mehmet Karaberber'in evi altında manav dükkanı, Şekip Rusçuklu'nun sobacı dükkanı, Çizme ve ayakkabı yapımı satan Çizmeci Halil'in dükkanı. Kurukahveci Tahmis, sonradan kuru temizlikçi oldu.(E. Kesimli; 1 liraya gömlek temizletir ve ütütletirdik.) Şevkiye Abla'nın evi ve yanında avlusu vardı. Avlu günümüzde otopark neyse o dönemde bu avlular da eşekpark görevini üstlenirdi. Köylerden pazara gelenler eşeklerini ücret karşılığında Şevkiye Abla'nın evinin avlusuna bağlarlardı. Yufkacı Mehmet, Sonra Manav Mehmet Ali, Ergenci Ali, Bakkal Faruk Süer, yanında terzi, Kesimli evinin altında İlhami Süer vardı. Şahap Pekmezci kadın eşyaları, çeyizlik satarı. Devamında Delikliçinar'dan Hürriyet Orta Okuluna dönen ve Hamam Sokağı olarak bilinen sokak başında manifaturacı Ali Kesimli'nin dükkanı vardı. Ali Kesimli de önceleri makarna, yumak, naylon toka, mendil vb satarı.

Şeytanpazarına kesinlikle araç girmezdi. Zaten köylüler eşekleriyle getirirlerdi satacaklarını. Onlar da eşeklerini avlulara bağlarlardı.

Hamam Sokağında, Manav Remzi sergisi, İlhami Süer'in duvarı çini süslemeli evi vardı. Bu çeşmeye halk Denizlispor Çeşmesi derdi. Yanında koca kapı ardında yine bir eşek bağlanan avlu vardı. Bitişğinde tüfekçi Mehmet Ali Saraç vardı. Fiko namı Fikret Yüreğil ayakkabı tamirciliği yapardı. Peynirci Yaşar vardı. Bol bolcu Market Hüseyin Bolbol vardı. Şefikanım Teyze vardı. Yanında daha önce sarraf İhsana ait olan Güneyli Halıcı Raşit Açıkgöz'ün evi vardı. Devamında Asri Hamam vardı(şimdiki Hürriyet Orta Okulunun ek binasının yerindeydi) Denizlisporlu futbolcular antreman sonrasında bu hamama gelir yıkanırldı. Elektrikçi vardı. Bir de şarapçı sarhoş Remzi vardı. Sebze satarı, pazarın neşesi idi. Nur

Şeytanpazarı'nda hiç kavga dövüş olmazdı. Huzur vardı. Dostluk vardı. Alış veriş bitince esnaf sergilerinin üzerine yaygı örter evlerine giderdi. Öyle rahatsızlık verecek bir hırsızlık vakası olmazdı.

Mahir Yüreğil

Garajının orada yorgancı Mehmet yorğan dikerdi. Albayım Mahir vardı.

Hulusi Ağabey işportacıydı; defter kalem, tarak, iğne, lastik, makas vb satar-
dı.

Pazara gelen köylüler: Kayıhan, Bağ-
başı, Zeytinköy, Karakurt, Karateke,
Kumkısıp, Beylerbeyi, Sarayköy, Doğcalı,
Sığma, Korucuk, Eskihisar, Başkarıcı, Be-
rekettli, Hallaçlar, Gerzili (Yeşilköy), Şirin-
köy, Yeşilyayla vb. köylüleri mevsimlerine
göre köylerinde yetiştirdikleri sebze ve
meyveleri getirirlerdi

Şeytanpazarındaki ilginçlikler:

Hürriyet Orta Okulu: Şimdiki Hürriyet Orta Okulunun geçirdiği evreler: Okul İsmetpaşa İlk Okulu olarak yapıldı; daha öğrenci almadan Kız Enstitüsü oldu. 1957'de Kız Öğretmen Okulu oldu. Sonra Sağlık Meslek Lisesi, ardından Ticaret Lisesi, Atatürk Orta Okulu sonra da Hürriyet İlkokulu, Hürriyet İlköğretim Okulu oldu. Şimdi de Hürriyet Orta Okulu olarak işlevini sürdürmektedir.

İlhami Süer: Erdal Kesimli anlatıyor: "İlhami Süer, sokağın ağası gibiydi. Herkese akıl verirdi. İnsanlar bir işleri olunca ona danışarlardı. 1966'da Denizlispor kurulunca İlhami Süer de yöneticiydi. Şehirde büyük heyecan vardı. Denizlisporlu oyuncuların yanında, Denizli'ye maça gelen Fenerbahçe, Galatasaray gibi takımların oyuncuları da İlhami Süer'in dükkanına gelirlerdi. O bir gün önceden gider onları davet ederdi. Onlar da ertesi sabah kahvaltıya gelirlerdi. Ben Metin Oktay'ı da Can Bartu'yu da FB ve GS 'de oynayan devrinin meşhur futbolcularını da İlhami Süer'in dükkanında gördüm.

Hayrettin Toman

Kasap Mehmet Ali Bahadır, Şeytanpa-
zarı'nın sözü dinlenir bir büyüğüdü. Akıl
danışılır, sözü sohbeti dinlenirdi.

Lütfiye Ulusoy : Yalçın Ahmet Çalışır;
Anneannem Lütfiye Ulusoy'un Hacı Baki
Camisi karşısında avlulu evi vardı. Avlu-
ya at ve eşekleri bağlatırdı. Hayvan başına
da 25 kuruş alırdı.

Ümmü Nine: Mahallenin sembol isim-
lerindendi. Evi yıkıldı. Yaşlanınca yalnız-
lığında evinin penceresinden yoldan ge-
çen kadınlara laf atardı: "Eh siz de benim
gibi olursunuz... Evinize gelmedim. Çay
içmeye gelmedim. Pasta yemeye gelme-
dim. Tatlı dilinize güler yüzünüze geldim.
Ayak almaz taş olmaz, ağarmadık baş ol-
maz." Derdi. İnsanlar evine gelsin, sohbet
etsinler isterdi.... Konuşacak dost arardı.
Evine gidenler de onu çok konuşuyor diye
bir daha pek uğramak istemezlerdi.

Şefika Teyze: Zenginlerle oturup kalk-
masını isterdi. Çallı Nadire, Binnaz teyze
vb. Kadınlar da " Bu kadın, altın kapılı
evlere gitmek ister, altın bardaktan su
içmek ister..." derlerdi.

Binnaz Teyze: Mantolu gezerdi. Man-
tonun önü açık gezerdi. Kadınlar kendi
aralarında, "Bu kadın, ben güzelim, ben
muhteşemim..." diyor derlerdi.

Terlikçi Nadire: Kocasını terlikçilik yap-
tığı için böyle anılırdı. Kendisi de zama-
nında ipekböceği yetiştirerek ipek yapar-
mış. Paraları öyle kazandığı söylenirdi.

Elif Açıkgöz: Komşuları ona Halıcılar
diyorlardı. Çocuklar , kendilerine her za-
man şeker verdiği için Şekerci Nine di-
yorlardı. Evin önüne yayılan pazarcılar
fazla mallarını zaman zaman Halıcıların
kapı içine avluya koyarlardı.

Çiçekçi Hayriyesi: Hamamın karşısın-
da otururdu. Evinin bahçesinde çiçek ye-

Ali Hancı

tiştirir, çiçek satardı. Gelin olacak kızlar
için söz, nişan veya düğünde oğlan tarafı
ondan çiçek alır götürürdü. Çiçeğe altın
bağlarlardı.

Hadımlı turşucu teyze: Evinde kendi el-
leriyle yaptığı turşuları Şeytanpazarı'nda
satardı.

Camcı Salihası: Dikiş dikerek geçimini
sağlardı. Gözleri görmeyen kaynanasına
bakardı. Şengül Abıla: Beş çocuk büyüt-
müştü. Eşi Taksici Ali'ydi. Badanacı Gül-
şen: Evlere badanaya giderdi. Çivit boya
yapardı. Kepekçi Hacı Teyze, Aygül Abıla,
Gülizar Hacı Teyze, Şaziye Teyze; kocası
tabaktı, Şerife Hanım Teyze; ev hanım-
larına Kur'an öğretirdi. Azize teyze; hiç
evlenmediği için kardeşinin çocuğunu
büyütmüş bir mahalle teyzesiydi.

Nedime Teyze; Osmanlı bir duruşu var-
dı. Hafize teyze; Şeytanpazarı sokağının
saygın büyüklerindendi. Hanım Teyze, bir
başka güzelliği Şeytanpazarı sokağı-
nın. Çallı Cennet Hancı; Şeytanpazarı'nın
renkli simalarındandı.

Gelin damat gezisi: Delikliçinar'la Şey-
tanpazarı birbirine entegreydi. Onun için
Delikliçinar Meydanındaki yuvarlağın et-
rafında dönen damat-gelinden Şeytan-
pazarı'na da gelenler olurdu. Bundan do-
layı da "Yeni evlenen damatla gelin orta
göbekten dönmezse, Şeytanpazarı'na da
gelmezse çocuğu olmaz!.." derlerdi.

Şeytanpazarı'nda hiç kavga dövüş ol-
mazdı. Huzur vardı. Dostluk vardı. Alış
veriş bitince esnaf sergilerinin üzerine
yaygı örter evlerine giderdi. Öyle rahat-
sızlık verecek bir hırsızlık vakası olmazdı.

Ayşe Erik, (1944 Denizli Servergazi - Yeşilköy doğumlu), Deliktaş ve Yeşilköy'deki kendi bahçesinde yetiştirdiği sebzeleri ve yeşillikleri Şeytanpazarı'nda önceleri eşiyle birlikte satarken; on beş yıldır da tek başına semt pazarlarında satıyor.

Fotoğraf: Şerif Kutludağ

ŞEYTANPAZARI ADININ BİLİNMEYEN HİKÂYESİ:

Erdal Vural Kesimli anlatımı:

Şeytanpazar manav esnaflarından Hünerli vardı. O zamanlar Denizlililer kırmızı elmaya çok meraklıydı. Beyaz elmayı pek alan olmazdı. Hünerli amca beyaz elma satın alır, tezgâha koyar. Onlar da satılmaz. O da biraz da muziplik olsun diye elmaları evine götürür kırmızıya boyar, getirir tekrar tegâha koyarak satır. Satarken de şöyle bağırır:

“Şeytan pazarı burası, şeytan pazarı, çok güzeldir burası; elmaları taptaze ve kırmızı!..”

Kırmızı elmaları alanlar evlerine gelip de yıkadıklarında elmaların boyası çıkar beyazlığı ortaya çıkar. Bu olayı da manav Hünerli, Ali Kesimli'ye ve çevre esnafına gülerek anlatır.

“Ne yapayım, baktım beyaz elmalar satılmıyor; kırmızıya boyadım sattım!..” der. “Siz almazsanız almayın!..” der. Bu şakalaşma ve yakıştıрма bir süre sonra yayılır, kalıcı olur.

İşte, pazarın Şeytanpazarı adını alışının kaynağı olarak gösterilen yaşanmışlıklardan birisi budur.

Hurşit Türkay anlatımı:

Şimdiki Külâhçıoğlu Un Fabrikasının olduğu yerde dedemin bakkalı vardı. Dedem Mehmet Öztürk 1905 doğumluydu. Kendisi sözün senet olarak değerlendirildiği zamanlarda sözüne güvenilen görmüş geçirmiş bir kimseydi. Herkes onu dinler. Akıl sormaya gelirdi. İşte o dedem bana 1965 lerde anlatmıştı: “Korucuk köyünden bir kişi eşeğiyle Şeytanpazarı'na gelir. Alış veriş, pazar derken akşam evine döndüğünde yüzüne inme inmiş (felç olmuş) olarak döner. Onu o vaziyette görenler... “Gördünüz mü işte; sabah giderken bir şeyi yoktu. O pazarda şeytan var ki babamızı, amcamızı şeytan çarpmış!..” derler... Mehmet Öztürk'ün yüzündeki felç durumunu şeytan çarpmış olarak değerlendirirler.

Mehmet Öztürk'ün dedeme söylediği söz de şöyledir: “Pazarda eşekçe eşeğe bir şey olmadı. Olan bana oldu. Şeytan bana çarptı!..” der.

O günden sonra halk arasında “O pazarda şeytan var... O pazar, şeytanlı pazar!..” derken olur isin “Şeytanpazarı” ister tevatür deyin ister efsane anlatım böyle...

Bir başka izah: Işığın yetersiz olduğu akşam vakitlerinde gerek aydınlatma yetersizliği, gerekse seçilerek alınmasına rağmen çürük sebze ve meyvelerin de alınmış olması bazı esnafın da belki bilerek çürükleri koymasından dolayı, insanlar mutsuz olurdu. Dini hassasiyetleri olan insanlar da akşam vaktinde şeytanların ortalıkta dolaştığına inandıklarından aldanma ve aldatılmayı şeytana bağladıkları için sohbetin, şakalaşmanın ya da sitemin içine şeytanı korlardı. Bu keyfiyet de bir süre sonra Şeytanpazarı adının kolayca kabul görmesini sağlayan etkenlerden olmuştur. Nitekim halk arasında akşam güneşin batma vakti için “Şeytanın karı boşadığı zaman!..” sözünün kullanılması da akşam ile şeytan ilgisi için hazır bir zemin oluştururdu...

Anadolu'da geleneksel pazarlar hâlâ daha sabah erkenden kurulur. Sabahın bereketine, meleklerin yeryüzüne dağıldığına bundan dolayı da nasibin rızkın bolluğuna inanılır. Bu pazarlar öğleye varmadan da biter. Akşam vakti meleklerin çekildiği şeytanların yer yüzüne dağıldığı zamanlar olarak değerlendirilir. Rızkın daralacağı, bereketin kaçacağı inancıyla herkes evine çekilir çocuk aile mutluluğu, konu komşu ziyaret ve misafirliklerle geçirilirdi. İşte bu alışkanlık içerisinde özel bir konuma sahip olan Şeytanpazarı'nın bu isimle anılması halk muhayyilesinin vakit, aldanma aldatma ve şeytan algısıyla kolayca oluşturduğu bir isme dönüşmüştür diye düşünüyoruz.

Sözün özü, kadîm Denizlililerin hatıralarında kalan efsane bir pazardır Şeytanpazarı.

Fotoğraf: MacArt- Osman Ünal

DENİZLİ MERKEZİNDEKİ PAZAR YERLERİ

Haz. Öğr.Gör.Dr. Metin Türктаş

Günler	Pazaryeri	Adres
PAZARTESİ	KALEİÇİ (KAPALI)	SARAYLAR MAH
	KINIKLI	ÇAMLAR ALTI MAH
	ZEYTİNKÖY	ZEYTİNKÖY MAH
	ŞEMİKLER	CUMA ÖNÜ CAD
SALI	İNCİLİPINAR (KAPALI)	İNCİLİPINAR MAH
	AKTEPE	MÜFTÜ AHMET HULUSİ EFENDİ CAD
	TOPRAKLIK	TOPRAKLIK MAH
	KİREMİTÇİ	KARAMAN MAH
	CANKURTARAN	NENE HATUN CAD
ÇARŞAMBA	GONCALI	ÇAY MAHALLESİ
	D.KAVAKLAR	ŞEHİT İSA ÖZMEN CAD
	BARBAROS	M.AKİF ERSOY - SİTELER SALİH BİTİKTAŞ CAD
	YEŞİLYURT	MURATDEDE MAH
	KUŞPINAR	EMEK CAD
	SERVERGAZİ	ERENLER MAH
	BAĞBAŞI	BAĞBAŞI MAH
	KINIKLI (KAPALI)	YUNUS EMRE MAH
	GÜMÜŞLER	YENİ ŞEHİT RIZA CAN CAD
	KALEİÇİ (KAPALI)	SARAYLAR MAH
PERŞEMBE	KARŞIYAKA	KARŞIYAKA MAH
	PELİTLİBAĞ (KAPALI)	PELİTLİBAĞ MAH
	ESKİHİSAR	ESKİHİSAR KÖYÜ HAYVAN PAZARI ARKASI
	AKKALE	AKKALE MAH ÇAMLIK CAD
	TEKKEKÖY	
	KARAHASANLI	KARAHASANLI CAMİ YANI
	BAKIRLI	İLBADI MAH
	SÜMER	ŞEHİT ER AHMET APAK - TARIŞ KARŞISI
	ANAFARTALAR(KAPALI)	ANAFARTALAR MAH
	KAYHAN	HÜRRİYET MAH
CUMA	500 EVLER	ÜÇLER CUMHURİYET MAH
	GÖVEÇLİK	AHMET ESKİCIOĞLU CAD
	KORUCUK	KORUCUK CAMİİ YANI - BAYRAK CADDESİ
	FATİH (KAPALI)	FATİH MAH
	KARAMAN (KAPALI)	DEĞİRMENÖNÜ MAH
	YENİŞEHİR (KAPALI)	YENİŞEHİR MAH
	D. KAVAKLAR	D. KAVAKLAR MAH
	UMUT 2	KARAHASANLI MAH
	ESENTEPE (KAPALI)	M. AKİF MAH
	EL EMEÇİ PAZARI	İNCİLİPINAR MAH
CUMARTESİ	KALEKÖY	KALE KÖYÜ KÖY İÇİ
	KINIKLI (KURUÇAY)	SİTELER MAH BURSA CAD
	GÜZELKÖY	GÜZELKÖY KÖY MEYDANI
	PELİTLİBAĞ (KAPALI)	PELİTLİBAĞ MAH
	SEVİNDİK (KAPALI)	SEVİNDİK MAH ÇAL
	MERKEZ EFENDİ (KAPALI)	MURATDEDE MAH
	BAĞBAŞI	MERKEZ MAH
	HALLAÇLAR	1200 EVLER İNÖNÜ CAD
	ŞİRİNEVLER	GÜLTEPE MAH

FAZLA SÖZE HACET YOK; O,
TUNCER BAYKARA

Prof.Dr. Süleyman İnan, Öğr.Gör.Dr.Metin Türктаş, Ercüment Erdem, Özge Altınoklu

Doğum Yeri: Yatağan, Doğum yılı: 7 Temmuz 1940,
Eşi: Şenay Kadriye Çocukları: Asım Alp (1983), Ayşe Bike (1986)

Üzerinde Büyük Etkisi Olan Zeki Velidi Togan'la

Ayдын ve İstanbul şehirlerindeki medreselerden icazetli iki müderrisin torunu,

İlkokul öğretmeni Mustafa Asım Baykara ile ev hanımı Ayşe Baykara'nın üçüncü evladı,

Tarih Profesörü Tuncer Baykara 7 Temmuz 1940 tarihinde Acıpayam'ın Serinhisar kazasının Yatağan köyünde dünyaya geldi.

Tuncer Baykara ailesini anlatıyor:

"Benim hem annemin hem babamın babaları o devrin müderrisleri, yani medrese mezunları, icazetleri de var hatta. İki tarafın da kökten gelen bir dini yanları var. Özellikle babamlar ilk hayat kavgasında çok sıkıntı çekmişler. Babamlar 7-8 yaşlarında iken fazla varlıkları yokmuş, o zamanlar tekkeye gider, tekkede karınlarını doyururlarmış. Ama annemin babası çok daha varlıklıymış.

Annemle babamın devrinde öğretmenler dinsiz sayılırmış, gerçi aralarında Ateistler de varmış hakikaten. Mesela Serdengeçti'nin hatıralarında da vardır. Babamın arkadaşlarından da var. Bizim

köyde de anlatırlar. Babamın babası Hüseyin dedem Aydın'da medrese okurken arada cerre çıkarmış. Cerre çıkmak ne demek bilir misiniz: Medrese talebelerinin Ramazan ayı boyunca bir köye gidip imamlık yapmaları ve Ramazan sonrası biraz para sahibi olmaları. Aradan yıllar geçmiş, bu defa da annemin babası gitmiş o köye, Şakir Dedem. O zaman Şakir dedeme Hüseyin dedemi sormuşlar: Hamideli Hüseyin Efendi'yi. Benim Hüseyin dedem de biraz değişik bir insan, nam sahibi, gittiği yerde adını bırakırmış. Şakir dedem anlatmış: "Kendisi vefat etti, çoluk çocuğu da büyüdüler, kendilerini kurtardılar, hatta birisi de öğretmen oldu." O zaman o köylüler hayıflanmışlar: "Eyvah öyle bir adamın oğlu öğretmen mi oldu." diye. Çünkü Hüseyin dedem, babamın babası çok titiz bir adammış İslami konularda. Sadece akşam namazı camiye gelenleri azarlarmış: "Sizi gidi akşam namazı Müslümanları sizi..." diye. Şakir dedem bu tepkilerden korkmuş benim damadım olur kendisi diyememiş babam için. Eskiden gelen olayların bazıları peşin hükümlü insanların yanlış

bilgileri. İnsanlar, yaşlılıklarında olayların gerçek yüzünü anlatıyorlar, gençliklerinde anlatılmıyor olaylar. Peşin hükümlere uygun olmayan bilgiler vermiyorlar. Benim Atatürk hakkında kitabım var ya, Atatürk ve Çağdaş Türkiye, orada kullandım ben bu olguyu."

Soyisim Hikayesi

"Biz Hacı Karacalardanız. Temettuat defterleri gibi araçlar tarih anlayışında çok etkilidir. Rahmetli babam sadece kendi dedesini bilirdi, Osman Efendi'yi, onun dışında ailesinden başka büyüğünü bilmezdi. Ben şaşırıp nedenini sorduğumda merak etmediğini söylemişti. O zaman düşündüm ki bizim Türk insanı fazla soyucu sülaleci değil. Sonradan temettuat defterine bakıyorum ve öğreniyorum ki biz Karacalardanmışız, daha sonra hacca gidildiği için Hacı Karacalardan olmuşuz. Soyadı kanunu çıkacağı sıralarda babam Karaca soyadını almak istemiş, fakat bizim köyde Karaca soyadını daha önce kullanan olduğu için Karacaya en yakın herhalde Baykara olduğu için Baykara alınmış. Babam soyadı

Tuncer Baykara Evinde

alırken sadece kendi amcaoğullarını esas almış. Amcaoğulları, amcaları var, amcalarının çocukları var. Dedesi de Osman Efendi. Osman efendinin evladı bunlar. Baykara soyadını alanlar. “

İlk-Orta ve Lise Yılları

İlkokulu Yatağan'da, köyünde okuyan Baykara, ortaokul öğrenimi için ilk olarak Niğde Lisesi'ne gider, ardından Acıpayam Ortaokulu'na devam eder, ortaokulu ise Urla'da tamamlar. Liseyi; İzmir'de Atatürk Lisesi'nde okur. O yılları kendisinden dinliyoruz:

“Ortaokul bir ile ikiyi ben Acıpayam'da okudum. Ama üçüncü sınıfta babam tayinini istemiş. O dönem çocuk okutmak için tayinini büyükşehirliere istemek diye bir şey varmış. Babam da İzmir'e başvurmuş, İzmir'de Urla'ya tayin olmuş. Böylelikle köyden İzmir'e geldik, İzmir'de ben ortaokuldayım, babam da Urla'da öğretmen. O sırada kardeşim Erkan da Urla'da ilkokulu bitirdi. Ben lisede okuyacağım için İzmir'de oturmak gerekiyordu. Babamın öğretmen arkadaşları Sinekli veya Yeşildere'de ev yapmasına izin vermemişler, çocuklarını kaybedersin, demişler. Babamın ev yaptırmak için ayırdığı para ile Basmahane'de 32-33 metrekare bir evcik aldık. Bir kaç sene orada kaldık. Ben liseye oradan gittim geldim. Atatürk Lisesine gittim. Şimdi anlatıyorum herkes şaşırıyor. O dönem İzmir'de bir tek Kız Lisesi, Namık Kemal Lisesi, Atatürk Lisesi ve Karşıyaka Lisesi var. İkinci sınıfta iken babam 32 metrekarelik evimizi yıkıp yenilemek istedi, o sırada ben de rahatsızlandım bu nedenle sınıfta kaldım, bir sene

kaybettim. Edebiyat, fen ilk defa o sene ayrılmaya başladı. Ben önce Fen'e gittim, Cemal Topaç isimli bir hoca vardı o bölümde, bizim Denizli'de falan çalışmış, matematiği hoşuma gitmişti. Sonra edebiyata geçtim. Sonradan edebiyattan mezun olan bizim arkadaşlara bakıyorum da tıbbı giden, Eczacılık fakültesini kazanan bile vardı. Büyük bir kısmında tabi iktisadi fakülteler vardı, siyasi bilimleri kazanan çoktu. O devirde en gözde eczacılık ve kimya mühendisliği idi, en çalışkanlar oraya gidiyorlardı.”

“Lise Tahsilim 1955-1959 arasında bir köy çocuğunun özlem, beklenti ve hayalleri içinde geçti. Şimdiye kadar öğretmenlerden dinlediklerimle başarılı bir öğrenci olabilmiştim. Ama lisede ayrıca evde çalışmadan başarılı olunamayacağını anladım. Çalışma geleneği yoktu bizlerde. Köy evinde masa sandalye yoktu; kitaplar sedir altlarında bulunur, çalışacağı veya bir şey okunacağı zaman ya oturulur, ya da uzanılırdı. Evimizde bereket versin elektrik vardı. Lise tahsilimde, maddi şartların olumsuzluğunu ancak sonraları fark edebildim. Bunlara, delikanlılığa ilk adımlarını atan Tuncer Baykara'nın kendi hayal dünyası da eklenince ikinci sınıfta büyük bir hayal kırıklığı içine düşmüştüm. Babam öğretmen olmasına rağmen, böylesine iç buhranları geçirmiştim. Öteki köylü çocukları kim bilir nasıl büyük maddi ve özellikli manevi sıkıntıları atlattmış olmalı idiler. Bütün bunlardan sonra ancak bir yerlere gelinebiliyordu. Bunu yakından bildim ve gördüm. Lise tahsilimi İzmir'de Atatürk Lisesinde yapmakta idim. Şehirde İzmir gibi bir büyük merkezde yaşıyordum; Atalarımızdan gelen değerlerim vardı fakat dışarıda tatlı ve cıvı cıvı bir hayat da bulunuyordu.”

Üniversite Yılları

Kimya Mühendisliği'nden Tarih Profesörlüğüne... Nasıl oldu bu zıtlık?

“Hep zamane her devrin gözde meslekleri olur. Benim zamanın gözde mesleği kimya mühendisliği idi, çalışkan çocuklar şimdi nereye giderler bilgisayara mı nereye gidiyorlar, o zaman da ben sevdiğim için değil de gözde meslek olduğu için kimya mühendisliğine girdim. Fakat kimya mühendisliği talebesi iken aynı binadayız Edebiyat Fakültesi ile, ben ismini merak ettiğim tarihçilerin de dersine giriyordum, gizlice. İlk zamanlarda programdan bakıyordum Zeki Togan'ın dersi ne zaman, hangi sınıfta, saat kaçta... Yine Mükrimin Halil Yinanç'ın dersi ne zaman öğrenip ona giriyordum (1960'lı yıllardan bahsediyoruz). Bu tarih sevgisi nereden geldi dersiniz, bizim Yatağan'da tekke kalıntısı, medrese kalıntısı vardı. Belki de onlar ilk ilgimi çekmişti. Merak duygumdan dolayı tarihe bir sevgim olmuş ki kimya mühendisliği iken bu işlerle uğraşıyordum. Bizim Beyazıt semtinde bir belediye kütüphanesi vardı. Ben de kitap okumayı sevdiğim için, kitap karıştırıyordum. Fransızcam da fena değildi. Halbuki kimya mühendisliği talebesiyim, Fransızca kitaplar karıştırıyordum o zamanlar...”

Askerlik yıllarından bir fotoğraf.

Tuncer Baykara Meslektaşları ile...

Hacettepe Üniversite Yılları, Meslektaşları ile...

Prof. Dr. Zchariadi ile (2010)

1959 güzünde Lise bitince, İzmir'de artık bir üniversite açılmış olmasına rağmen, İstanbul'a yöneldim. Çünkü Üniversiteyi, ismini efsanelere karışmış olarak işittiğim bu hayal şehirde okumak istiyordum, sınavlara girdim. O zamanlar her üniversite, hatta her fakülte kendi sınavını yapar, bizler oradan oraya koşuştururduk. İstanbul Üniversitesi Kimya Mühendisliği bölümü sınavına girdiğim de ümitli idim ve nitekim 26 Ekim'de babamlara telgrafla müjdelediğim gibi 10. sırada okulu kazanmışım, devrin en gözde yerlerinden birisini kazanmış olmam benim için büyük bir sevinçti.

Derken İstanbul'a geldim okul için. Cevat Akşit dayım da İstanbul doğumlu, Fatih semtinde İtfaiye Caddesinde bir evi vardı, imamlık yapıyordu, aynı zamanda orada kalıyordu. Dayım benden iki yaş büyüktü. Bizim köydeki bazı aileler çocuklarını normal lisede okutmuş. Bizimkilerin bazıları çocukları dinden çıkar diye devlet okulunda okutmuyorlar ama ailenin hepsi değil. Cevat dayımı okula göndermemişler, ancak iki sene sonra İsparta'ya İmam Hatip Okulu açılınca oraya gidiyor. Vaktiyle köy enstitüleri nasıl bazı köy çocuklarının okumasına vesile olduysa, imam hatip okulları da 1950 yıllarında bazı köy çocuklarının, anne veya babasının etkisi ile okuyamayan çocukların, okumasına vesile oldu.

Mühendislikte bir sene (1959-1960) okudum. 1959-60 ders yılı olağan geçiyordu. Fakat 1960 baharında siyasi ortam ısınmaya başlamıştı. Siyasi havadan şüphesiz ki bizler ve ben de etkileniyordum. İstanbul Üniversitesinde derste iken 28 Nisan'da olaylar çıktı; o gün etrafta dolaşarak bir şeyler anlamaya çalıştım. Üniversite tatil edildi; derslere uzun süre ara verildi ve ben İzmir'e döndüm.

O dönem bir ara Allah gani gani rahmet eylesin dayımla sürtüştüm, delikanlılık çağımdayım tabi. Onun yanından ayrılıp İbnülemin M. Kemal İnal merhumun, mazbut ve dindar öğrencilerin kalmaları için vasiyet ettiği evinde kalmaya başladım. Burası apayrı bir alemdi. 1960-61 kışını orada geçirdim. Fakat derslerimde yine de başarılı değildim; çünkü artık Kimya mühendisliğinden soğumuş, durmaksızın tarih kitapları okuyor amatörce eserler kaleme almaya hazırlanıyordum. Hatta İzmir şehrindeki yangınlarla ilgili bir dizi yazım Yeni Asır gazetesinde çıkacaktı.

Bu zamanda, 1960-61 ve 61-62 kışlarında haberdar olduğum İstanbul'daki bütün kültürel faaliyetlere katıldım. Babam maddi bakımdan her bakımdan beni desteklemeye devam ediyordu. 1961 güzünde Kardeşim Erkan da İstanbul'da

Besim Darkot da benim elimden tutmuştur. Ben hep okuyup araştırırdım, dergileri karıştırırdım öğrencilik yıllarımda. Şimdi gençlere de bunu tavsiye ediyorum.

Tuncer Baykara Ofisinde

Eczacılık Fakültesinde okumaya başlamıştı. Biz iki kardeş İbnülemin Yurdu'nda kalıyor, çoğunlukla benim yaptığım mercimekli çorbaları ile pişirmesi kolay yemekler ile karnımızı doyuruyorduk. Çünkü benim vaktim biraz boldu. Bu sebeple öğrenciliğimde bütün konferansları ve cenazelerin hepsini takip ettim. Adlarını duyduğum bilim ve kültür adamlarını (Hamdullah S Tanrıöver, Ahmet Emin Yalman vb) görüp tanımaya çalıştım. Peyami Safa'nın, Şemseddin Günaltay'ın, Hasan Ali Yücel'in cenazelerinde de hazır ve nazır idim. O dönemlerde tarihin içindeyim, sosyal hayatın içindeyim. Ondan sonra Beyazıt meydanında yukarıda söz ettiğim belediye kütüphanesine gidiyorum. Sıkıldıkça oradan kitap okuyorum, gazete okuyorum. Oraya gelenlerin adlarını sonradan öğrendim: Mehmet Kaplan oraya geliyor, rahmetli Faruk Timurtaş geliyor, Ömer Faruk Akgün, daha pek çok önemli isim. Beyazıt'ın meşhur Çınaraltı'nda Beyazıt Camisinin arkasında kitap okurdum. Orada okurken bir gün Mükremin Halil İnanc siyah kollukları takmış kızın birisine bir şeyler yazdırıyor. Ben o zaman çok gergindim, yanına gidip oturdum. İslam Ansiklopedisinin Alaşehir maddesi vardır, Alaşehir maddesinde Denizli Kumandanı olarak Alp Kara ismi geçer. Kendisine onu sordum o da anlattı. İşte ben tarihe böyle böyle ısındım.

Yüksek matematik başıma bela olduk-

tan sonra askerlik aradan çıksın diye askere gitmeye çalıştım. Fakat öyle garip bir şey oldu ki; ben bütün planlarımı her şeyimi yaptım ve şubeye gidip muayene oldum fakat sonra dediler ki sevk bitti bu sene, gelecek seneye kaldın. Bir sene İzmir'e mi döneyim burada mı kalayım diye düşünürken babam rahmetli büyük destek oldu ve İstanbul'da yurtta kaldım. Canıma minnet benim de. İşte o bir sene içinde amatör tarihçilik yaptım. Öyle o bir sene şimdiki gibi hür bir hayattı, babam para gönderiyordu. Üniversite kütüphanesi yakın, Belediye kütüphanesi yakın, Milli Kütüphanesine yakın, Süleymaniye yakın, sahaflar yurdun dibinde.

Tarihçi Olmam

"1959 senesinden itibaren içinde bulunduğum Tarih araştırmacılığı, nihayet 1961-62 kışında ve 1962 senesinde tam bir meşgaleye çevirdim. Özellikle 1961-62 kışında, hayatım kitaplarla ve konferanslarla geçmişti. En rahat ve en çok ki-

tap ve dergi karıştırılabildiğim dönemdir bu aylar.

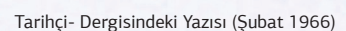
1962-63 ders yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü için yapılan sınavı birincilikle kazanmıştım. O destek ve ilgisiyle, askerlik meselesi halledildikten sonra ancak Aralık başında Edebiyat Fakültesi'ne kaydoldum ve derslere katılabilirdim. Bu durum benim hayatımda bir büyük dönüm noktası olmuştu.

Tarih tahsilim, 1962-66 yılları arasında, birçok meslektaşımın birlikte geçmiştir. Yaşım aynı olmakla birlikte bizden yüksek sınıflarda olanla ve aynı sınıflardakiler. Hemşerim Ramazan Şeşen'i, daha dayımın yanında 1959'da tanımıştım. Tarih asistanları, sonraki profesörler ve o sırada doktora yapan Yuzo Nagata ile de tanışmış ve anlaşmış idim.

Üniversiteden mezun olmak için bizim dönemimizde dört sertifika alınıyordu. Birisi hazırlık, hazırlığı geçtik. Hazırlıkta Osmanlıca okutuluyordu büyük ölçüde. Daha sonra bir tane tezli sertifika iki tane de yardımcı. Ben tezli olarak Türk Tarihi değil, yakın çağı seçtim. Daha sonra yardımcı sertifika olarak, Türkiye Coğrafyasını seçtim. Patronu Besim Darkot'tu. Ondan sonra Umumi Türk Tarihini seçtim. Patronu da Zeki Veli Tokağın idi. Bir gün Tokağın; "Çocuklar bir fotoğrafınızı, kendinizi anlatan bir yazıyı ve okuduğunuz bir tarih kitabını yazın ve

Denizli Seyahatnamesi

İndiğimiz yer, yeşillik ve deniz kenarı olup, bir hayli de kalabalık idi. İnsanlar ötede beri. de denize giriyorlar, beri taraftan da kitâbesinde, Kaptan Paşa'nın tamir ettirdiği okunan bir çeşmeden, gürül gürül sular akıyordu. Bu çeşme ve başındaki çınar vs. ağaçları, bazı seyahatnâmelerde görülen Denizli tasvirlerine tipik uyuyordu. Bir ara kahvelerden birisinde, babamın öğretmen arkadaşasını görüverip, ona "Denizli!" nerede? diye soracak oldum. Lâkin bana "bunca yıl mektep - medrese okudun, sor.

mağa sıkılmıyor musun?” der diye çekindim. Çaresiz arayıp tarayıp bir yol bulduk ve Denizli’ye müteveccihen revan olduk. Ama denizi ni, serinliğini bırakıp, zeytin ağaçlarının yaralı gövdelerini seyretmek hiç de hoş olmuyordu. Ne çare ki, ulum-u tarihiye aşkına buna katlanacaktık.

Yarım saat veya daha fazla yürüdük. Kim-seler yoktu, hatta tahminime göre Denizli’ye yaklaşıırken, uzun müddet soracak bir canlı a-radık. En nihâyet ufukta bir adam görüp, he-men haberciler iletili ve Denizli, kendisinden soruldu. Kafitemizi dikkatle gözden geçiren a-dam, bize orasını gösterdi ve “görülebilecek yerleri olup olmadığı sualimizi de “bir tanecik camiiimiz var. Tarihidir, işte şu yolun sonunda,” diye bize bir yol gösterdi. Denizli’de görüp gö-receğimiz canlının bu olduğunu bilmeden, a-damdan ayrıldık ve artık Denizli’de idik.

Burası, yeşillikler içinde kaybolmuş bir kü-çük vâdi idi. Bir yandan sular şırıldıyor, öte yandan da denizin serinliğini getiren rüzgâr a-ğaçlardan fısıltılar çıkarıyordu. Kimsecikler yoktu, biz de bu insansız yollarda yürüdük ve az sonra da vâdinin ağaçların arasında kaybo-lan ucuna geldik. Önümüzde kiremit örtülü kub-besi, yanında kendisiyle beraber göğe yükse-len serviyle yarışan minaresi ile bir cami be-lirdi. Her taraf yeşildi, her taraf ağaçtı ve her taraf tabiatı. Kayaların oyulmasıyla yapılan iki üç basamak merdiveni çıkarken, böceklerin ötüşüne ve ağaçların fısıltısına bakarak, ayrı bir âleme giriyor gibi idik. Arkada, göğün be-yazımsı maviliğine inad edercesine, delice ma-viye boyanan denizden de gözlerimizi ayıramı-yorduk. Cami Denizli’nin en üstünde idi, Deniz-li’nin kurulduğu küçük vâdi burada nihayetle-niyordu ve camiiin ardından da taş kemerli bir küçük köprü, bizi öte tarafa ulaştıracaktı.

Camiin üst katının kapısı açıktı ve bizim girişimizi beğenmiyen iki glüvercin çıkıp gitti-ler. Kare plânlı ve XIX. asrın ilk yarısında ya-pılması muhtemel camiiin pek hususiyeti yok-tu. Zaten biz bu tarihi, avludaki mezarların taşlarından çıkardık. Bu camiiin hemen yanın-da çamaşırlık olduğunu tahmin ettiğimiz bir yeni kapı vardı. Bitişikteki çeşmeden kana ka-na içtiğimiz suyun lezzetini tarif imkânsızdı. Bu çeşmeden beş on adım ilerde de, kitâbe taşı oynayan bir eski çeşme daha vardı. Üç satırlık

kitâbesinin altında da 1086/1675 tarihi vardı. Belki cami de bu tarihler kadar eski idi ve Yu-nan isyânı sırasında tahrib edilerek sonradan yapılmıştı.

Kimseyi göremediğimiz Denizli, bizim için artık sâdece bu camiden ibâret görünmüştü. Bahçeler arasındaki evler, kimse tarafından beklenilmiyordu. Anlaşmıştık ki bütün herkes, bu sıcak yaz gününde, deniz kenarına inmiş-lerdi. Denizli’de veda edecek kimseler yoktu? Nedense çok sevdiğim o tek kemerli taş köp-rüye olsun “Allaha Ismarladık” dedikten son-ra, öğle zamanının kızgın sıcakları çökmeden, yeni açılan bir yoldan İskele’ye doğru yola çık-tık.

Denizli, kurulduğu küçük vâdide, yüzyıl-lardır yaşıyordu. Yüzyıllardır belki pek az de-ğişmiş, pek az gelişmişti. Lâkin küçük camii daima orada kalmış, küçücük taş köprüünün al-tından nice seller akmıştı. Bir de Denizli, ar-tık Piri Reis’in gördüğü o “Tonuzlu” değildi. Yüzlerce km. uzakda, burası gibi bol sulu ve yeşil bir yer olan öbür “Tonuzlu” gibi, adını “Denizli” yapan sebep ne idi? Bunu bilmek için bu seyahat tertiplemişti, lâkin birşey anlaşı-lamadı. Sadece akla bazı pis mahlûklar geliyor, vaktiyle onların adıyla anılan burası, sonradan nasıl olmuş da “Denizli” olmuş diye düşünü-yorduk. Hadi burası deniz kıyısıydı, ondan “De-nizli” oldu; ama öbür Tonuzlu’nun Denizli ol-masına da herhalde rüfailer karar vermişti.

2 Şubat 1966

bana verin.” dedi. Ben de yaptım, o günden sonra hoca beni hiç unutmadı.

Besim Darkot da benim elimden tutmuştur. Ben hep okuyup araştırırdım, dergileri karıştırırdım öğrencilik yıllarımda. Şimdi gençlere de bunu tavsiye ediyorum. Bir gün kök boya ile ilgili belediye kütüphanesinde rastladığım bir coğrafya kitabından istifade ederek üç dört sayfa bir makale yazdım. Bir dersin çıkışında hocam Besim Darkot’a verdim. Ertesi ders beğenmemiştir korkusu ile derse gitmedim. Sonraki derslerde görünmeyecek bir yere oturdusam da rahmetli gördü beni, dersten sonra gel evladım, dedi. Makalemi çok beğendiğini ve bir dergide yayınlacağını söyledi. Böylelikle 1964 yılında benim bilimsel hayatım başladı. Yazdığım bu makale ile Coğrafya Enstitüsünden 250 liralık ek ücret kazandım. 250 liranın yanına da 200 lira da babamdan para ekleyerek 450 liraya konsül marka bir daktilo makinesi aldım.

Türkiye’nin yakın çağını merak ettiğim için Yakınçağı, ikinci sınıfta tezli sertifika olarak seçtim. Oysa en çok takdir ettiğim araştırmacı insan Zeki Velidi Togan’dı. Onun hiçbir dersini kaçırmamaya

çalışmıştım. Bu sebeple de, tezli hocam Cemal Tukin’in bazı derslerinden geç haberdar oldum. Artık dersler de vaktimi aldığından yeteri kadar kitaplara gidip, canımın çektiği kitap ve dergilere bakamıyorum. Buna karşılık Fahreddin K. Gökay’ın kız kardeşi ve Prof. Dr. Cevat Eren’in hanımı Meşkure Hanım’ın başında olduğu bölüm kitaplığına daha çok uğrar oldum. Boş vakitlerimde oradaki kitapları ve özellikle tezleri karıştırıyordum. Bu arada, benim için yeterli olan Fransızca yanında İngilizce bilmenin gerekliliğini de fark ediyordum.

Zeki Velidi Hocamı ise eskiden beri ismen bilirdim. İstanbul’a ilk geldiğimimde, daha Kimya Mühendisliği talebesi iken dahi dersine girmiş, dinlemiştim. 1963-64 yılında o da seminer yapıyordu; ben gerekli olmamasına rağmen oraya da devamla başladım. Hoca, bir defasında bizleri tanımak istediğini belirtti; ad-soyadımızı nereli olduğumuzu baba mesleğini, tarihle ilgili okuduğumuz kitapları yazmamızı istedi. Ben de yazıp doldurdum ve çok kitap okuduğumdan benim tanıtma yazım iki sahife tuttu. Ertesi ders hoca, sınıfta; elinde benim

kâğıdı tutarak sordu: “Kim bu Tuncer Baykara?” Kalktım, kendimi tanıttım. Bu tanışıklık, Hocamın ölümüne kadar artarak devam etti.

Edebiyat Fakültesi’nde bir şekilde hocam olup, üzerimde hakları olanları, Zeki Velidi Hocamın ayrı yerinin dışında, sırasıyla söylemek isterim: İbrahim Kafesoğlu, Afif Erzen, Cevat Eren, Mustafa Kafalı, Cemal Tukin, Midyat Sertoğlu, Besim Darkot, Ahmet Ardel, Necdet Tunçbilek, Erol Tümertekin, Sabri Özbaydar, Refia Şemin ve Ömer L. Barkan.

29.9.1966’da mezun olduktan sonra Zeki Velidi Togan beni asistan olarak almak istiyordu; fakat kadrosu bulunmuyordu. Ama ben, yine de yanında doktora yapmak üzere başvurdum.

İstanbul Günleri... Akademik Hayat

Tuncer Baykara, İstanbul’da doktora çalışmaları ve dersler ile meşgul olurken, 1967 senesi baharında Erzurum Atatürk Üniversitesi’ne asistan olmak için başvuruda bulunur ve sınavı kazanır. Bir yıl kadar burada kaldıktan sonra İstanbul’a döner. İlk yarıyıl arkadaşları Enver

Lise Öğrencilik Yılları-1955

Tuncer Baykara-10 Mart 1951

Gençlik Yılları

İstanbul-1961

Burdur Askerlik-1973

İstanbul-1966

Hacettepe Üniversitesinde-1974

Tuncer Baykara ve Ailesiyle-1958

Tuncer Baykara İnalçık ile...

Baykara'nın Şimdiki Evi, Hocası Prof.Dr. Zeki Veli Togan'a ait bir apartman dairesi (Bostancı- Mart 2013)

Konukçu ve Fikret Türkmen ile birlikte kalır, ikinci yarıyıl ise Zeki Velidi hocanın Küçükyalı'daki evinin alt katına taşınır, dostlukları daha da pekişir. 1970 yılının Nisan ayında hocasını kaybeder. Hocası, Oğuz Destanı ile ilgili tüm çalışmalarının Baykara'ya verilmesini ve destanı kendisinin tamamlamasını vasiyet eder. Böyle de olur. O günleri Tuncer Baykara'dan dinliyoruz:

"27 Eylül günü 1967 'de memuriyete ve akademik hayata başlamış bulundum Erzurum'da, önce tabi her yerde olduğu gibi bizde de hiç araç-gereç yoktu. Oda yok, sandalye yok, şu yok, bu yok... Ben kendim portatif bir masa aldım çarşıdan. Sağdan soldan da bir tabure buldum. Sınıfın birisi boşmuş oraya oturdum. Öylece bir süre sonra 67-68 yılı meşhur Karslı Fahrettin Kırzioğlu geldi, öğretim görevlisi olarak. Bir süre sonra Türükoğlu Cevdet Gökalp, Enver Konukçu, Mustafa Çetin Varlık geldi. Tabi o arada kışı ben Erzurum'da geçirmiş oldum. Akademi işi bittikten sonra ben hala doktora talebesiyim. İstanbul Üniversitesine kayıtlıyım. Dersleri bitirmişim şimdi tez sınav hazırlığıdayım. Tezim de Türk Tarihinde

Şehir, Zeki Veli Tokan tarafından verildi. E nasıl olacak şimdi derken eksik olmasın, yazları buraya geliyoruz filan işte, tez bitinceye kadar İstanbul'da çalışmak üzere izin verdi. Derken hoca hanıma bir danışayım Tuncer bizimle kalsın, demiş. Hanımı da kalsın deyince ben hocaların aşağı katında kalmaya başladım: Benim arayıp ta bulamadığım şey tabi. Benim hayatımın güzel mutlu günleri böyle başladı işte. Üst katta hoca var, alt katta ben ara sıra beraber gidip geliyoruz okula. Doktora bitti Zeki Veli hoca rahmetli oldu. En kıymetli hocamdı."

Tuncer Baykara akademik hayatta ve tarih araştırmacılığında pek çok önemli işe imzasını atmış ve nihayet hayatını bir kitapta birleştirmiştir.

Kitabı hakkında

"Kitabımda kendi hayatımı ayrıntılı bir şekilde yazdım, hatta hayatımın iki tipini ayrı ayrı yazdım. Bir tanesi özel dedikoduları şunları, bunları olan, şeyler var. Benim talebeliğimde bizim hocalar hakkında efsanedir, rivayet duyarlar. Şöyleymiş de, böyleymiş de filan diye. Dolayısıyla da ben buna engel olmak için kendim yazdım. Biz tabi gayet de ümit

ediyoruz efsane oluruz diye, gayret de ediyoruz, üniversite de ilk dersimde de kendimi anlatıyordum, anlatırım gençlere, işte şu bu ben tarihi niye sevdim.

Ercüment Erdem, Metin Türkteş, Tuncer Baykara ve Süleyman İnan (Mart 2013)

Eşi Şenay Kadriye ile (Mart 2013)

Bir Fotoğrafın Yazdırdıkları:

MÖSYÖ PIERRE BOVET'İN (1878-1965) DENİZLİ ZİYARETİ

Yazının Hikayesi

Tuncer Baykara'yla ilgili yazı hazırlarken, onun bize verdiği fotoğraflar arasında bir fotoğraf dikkat çekiciydi. Öğretmenler arasında en ön sıranın orta yerinde her haliyle farklı bir adam âdetâ "sırıyordu". Fotoğrafın arkasına düşülen el yazılı not işimizi kolaylaştırdı: "Mösyö Bovenin Denizli teşrifleri hatıralarından, 10 Nisan 1930". Bu da kim, neden Denizli'de derken, meraklı sorularımıza cevap bulma gayreti aşağıdaki kısa yazının oluşumuna vesile oldu. Denizli'nin tarihine yine not düşüyoruz. Yazıyı bizler için hazırlayan Melek Öztürk'e teşekkür ederiz.

Süleyman İnan
Editör

Melek Öztürk
Pamukkale Üniversitesi Araştırma Görevlisi

Eğitimci-psikolog Pierre Bovet, 1878 yılında Neuchâtel (Neunberg) bölgesinde Grandchamp'da doğdu. Neuchâtel ve Cenevre Üniversitelerinde lisans ve doktorasını yaptı. 1903 tarihinden 1912'ye kadar Neuchâtel Üniversitesi'nde felsefe ve psikoloji profesörlüğü yaptı. 1912'den 1944 yılına kadar Jean Jacques Rousseau Enstitüsünü yönetti. Bovet 1926'da Uluslararası Eğitim Bürosu'nu kurdu ve bu büronun delegesi olarak Avrupa, Güney Afrika, Amerika ve çeşitli Asya ülkelerine ziyaretlerde bulundu. Çok sayıda kitabı bulunan bilim insanı "din duygusu ve çocuk psikolojisi" ve "savacı içgüdü" eserleriyle psikoloji alanlarında öncü oldu.

Pierre Bovet Cumhuriyet döneminde eğitimle ilgili Türkiye'ye gelen pek çok uzmandan biridir. 1-15 Nisan ta-

rihleri arasında ülkemize gelen Bovet sırasıyla İzmir, Aydın, Denizli ve İstanbul'u ziyaret etmiştir. Profesör Bovet'i ülkemize davet eden Jean Jacques Rousseau Enstitüsünden öğrencisi Mustafa Rahmi Bey'dir; ki bu heyette Bovet'in tercümanlığını yapmıştır.

Pierre Bovet'in yapmış olduğu ziyaret yerel basında geniş yer almıştır. Günlük programı ve etkinlikleri ilk sayfadan okurlara duyurulmuştur. İzmir'de dokuz gün kalan Bovet liselere ziyaretlerde bulunmuş ve toplamda beş konferans vermiştir. İzmir'in ardından 10 Nisan'da Aydın'da bir konferans veren Bovet 11-12 Nisan günlerinde Denizli'de bulunmuş ve iki konferans vermiştir. Denizli konferanslarında, "sizin ben-

den istediğimizi takdir ediyorum. Bana da cesaret veren budur. Türk'ün terbiye sahasında elde ettiği neticelerden memnun olmamak kabil değildir" sözleriyle Türk eğitimine hayranlığını dile getirmiştir.

Profesör Bovet'in Denizli'de verdiği konferanslardan ilki "Ahlak Terbiyesi" üzerine ikinci konferansı "Mektep ve Aile" üzerinedir.

Profesör Bovet 13-14 Nisan'da İstanbul Darülfünun konferans salonunda iki konferans vererek 15 Nisan'da Türki-

ye'den ayrılmıştır.

Profesör Bovet İzmir, Aydın ve Denizli'de vermiş olduğu konferanslarda şu soruların yanıtlarını vermeye çalışmıştır.

- Geleneksel eğitim anlayışı nedir?
- Çağdaş eğitimin amacı ve belirgin özellikleri nelerdir?
- Geleneksel ve çağdaş eğitim anlayışında çocuğa bakış açısı nasıldır?
- Eğitimde verimlilik nedir?
- Eğitimde verimliliğin arttırılması için yapılması gerekenler nelerdir?

- Hangi tip öğretmenler yetiştirilmelidir?
- Okul, öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişki nasıl olmalıdır?
- Vatandaş yetiştirmede eğitimin (okulun) rolü nedir?
- Okul ile aile arasındaki ilişki nasıl olmalıdır?
- Ahlak eğitimi nedir?
- Cinsel eğitim nedir?

DENİZLİ'DEKİ ANTİK KENTLER

Haz. Ufuk Boz
Pamukkale Üniversitesi

A detailed, sepia-toned illustration of an ancient city, likely Hierapolis, featuring a large rectangular forum with a colonnade, a semi-circular amphitheater, and a dense urban grid. The city is situated in a valley with a river and surrounding hills.

32 CAFER SADIK ABALIOĞLU EĞİTİM VE KÜLTÜR VAKFI

DENİZLİ'DEKİ ANTİK KENTLER

Haz. Ufuk Boz
Pamukkale Üniversitesi

A detailed, sepia-toned illustration of an ancient city, likely Hierapolis, featuring a large rectangular forum with a colonnade, a semi-circular amphitheater, and a dense urban grid. The city is situated in a valley with a river and surrounding hills.

32 CAFER SADIK ABALIOĞLU EĞİTİM VE KÜLTÜR VAKFI

	ANTİK KENTİN ADI	ŞİMDİKİ ADI	BULUNDUĞU YER
1	Hierapolis	Pamukkale	Denizli ilinin 18 km. kuzeyinde, antik Lykos Ovası'nın kuzeydoğusunda yer almaktadır.
2	Apollonia Salbakos	Medet Köyü	Denizli ili Tavas-Kızılcabölük kasabasının 1 km. kuzeydoğusunda Salbakos Dağı (Babadağ) eteklerinde yer almaktadır.
3	Attoudda	Attuda-Hisarköy	Antik dönemde Karia ile Frigya bölgeleri arasında, Denizli ili Sarayköy ilçesinin 15 km batısındadır.
4	Sebastopolis	Kızılcabölük	Denizli ili Tavas ilçesinin 19 km. güneyinde Kızılca kasabasının 2 km. doğusunda yer alan kent "İmparator Augustus'un Kenti" olarak kullanılmıştır.
5	Tabai	Tavas	Luvi veya Karia dilindeki "kaya" anlamındaki Taba'dan geldiği sanılan kent Denizli ili Tavas ilçesinin 25 km. güneybatısında yer almaktadır.
6	Trapezopolis	Bekirler Köyü	Antik dönemde Karia ile Frigya bölgeleri arasında, Denizli ili, Babadağ ilçesi, Bekirler köyünde yer almaktadır.
7	Laodikeia	Eskihisar Köyü	Denizli ilinin 6 km. kuzeyinde Goncalı, Bozburun, Eskihisar köylerinin sınırları içerisinde, antik Lykos Vadisi'nin ortasında yüksek bir platform üzerinde yer almaktadır.
8	Apollonos Hireon	Apollonia	Hellen dilinde "Apollon'un Kutsal Yeri" anlamındaki kent Denizli ili, Buldan ilçesinin köylerinden Bozalan'a 4 km. uzaklıkta yer almaktadır.
9	Apollonia	Tripolis-Direbolu	Denizli ilinin Buldan ilçesine bağlı Yenicekent belediyesi sınırları içerisinde yer almaktadır.
10	Xollossai	Colossae	Denizli ilinin 25 km. doğusunda, Honaz ilçesinin 2 km. kuzeyinde yer almaktadır.
11	Eumenia		Pergamon kralı II. Eumenes'in kendi ismini verdiği kent Denizli ili Çivril-Dinar karayolu üzerinde Işıklı kasabasında yer almaktadır.
12	Miletus	Milet	Aydın ili, Söke ilçesi sınırları içerisinde Söke'ye 30 km. uzaklıkta ve Akköy yakınlarında yer almaktadır.
13	Heraklia Salbace	Vakıf Köyü	Denizli ili, Tavas ilçesinin 10 km. kuzeybatısında bulunan Vakıf köyü sınırları içinde Babadağ (Salbake) sıradağlarının güneyinde yer almaktadır.
14	Dionysopolis	Ortaköy	Denizli ili Çal ilçesinin 8 km kuzeybatısında bulunan Ortaköy kasabasında yer almaktadır.
15	Apollon Lermomos Tapınağı		Denizli ili Çal ilçesi Bahadırlar köyüne 4 km uzaklıkta yer almaktadır.
16	Anava		Denizli ili Çardak ilçesi Acıgöl yakınlarındaki Gemiş kasabasında yer almaktadır.
17	Tripolis (Apollonia)		Denizli'nin Buldan ilçesine bağlı Yeniköy (Yenice) isimli köyün hemen yanında yer almaktadır.
18	Apollonia Salbace	Medet Höyüğü	Tavas ilçesinin 7 km batısında düz bir ova üzerinde kurulan Medet Köyü yerleşim alanında yer almaktadır.
19	Sala		Denizli ili Güney ilçesinde yer aldığı söylenmektedir.
20	Beycesultan Höyüğü		Yukarı Menderes havzası içerisinde yer alan Höyük, Denizli ili Çivril ilçesi Menteş Köyü yakınlarında, ilçe merkezine 4 km. uzaklıkta yer almaktadır.
21	Akhan		Denizli-Afyon karayolunun 7. km. sinde aynı adı taşıyan köyün girişinde yer almaktadır.
22	Çardakhan		Denizli-Afyon karayolunun solunda ve Çardak ilçe merkezinde yer almaktadır.
23	Thiounta	Gözler	Denizli ili Gözler kasabasında yer almaktadır.

* Bu bilgilerin kontrolünde yardımcı olan Prof.Dr. Elif Özer'e teşekkür ederiz.

Sinan Küçükgöz

İLE DENİZLİ'DEKİ TİYATRO ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Serap Cerezci
Tarih Öğretmeni

“İki kalas bir heves miydi?” sahi... Üniversiteden beri içimde var olduğunu bildiğim; ama nedense hiçbir zaman ortaya çıkmamış olan oyuncu, bu sene birden bire hortlayıverdi. Mademki bu işi yapmaya bu kadar hevesliydim, eğitim şarttı. Senelerdir, İzmir, İstanbul sahnelerindeki oyunları izleye izleye tiyatronun tadını almıştım. Hepimizin bildiği tabirle sahne tozu senelerdir içimde birikmişti. Ben de öksürmeye karar verdim. Denizli Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nun, sınav çağrısını afişte okuduğum gün işte beklediğim fırsat diye düşündüm. Açılan sınavı kazandım ve oyunculuğa ilk adımımı böylelikle atmış oldum.

Derslere başladığımızda zannediyordum ki, bize hemen bir rol verilecek ve hemen sahneye çıkacağız. Birbirini kovalayan günler, aslında tiyatronun ne kadar meşakkatli bir sanat olduğunu; oyunculuğa gelene kadar, daha bir yığın ekmeği yemem gerektiğini bir güzel öğretti. Her şeyden önce tiyatro ekip işiydi. Aynı frekans almanız bir

hayli zaman alıyordu. Her geçen gün “-miş gibi yapmak” ne anlama geliyor öğreniyordum.

Derken bir gün gazetecilik yanımdan yitirdi. Yıllardır bu şehre hizmet vermiş olan şehir tiyatrosu ile ilgili neden bir yazı yazmıyordum ki? İyi de şehir tiyatrosunun geçmişi; dün, bugün hakkında hiçbir bilgiye sahip değildim ki... Bildiğim tek şey her sene düzenli olarak gerçekleştirilen ve gelenekselleşen tiyatro festivali idi. Bu nedenle de bilginin kaynağına gittim. Değerli Hocamız, Denizli Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu Genel Sanat Yönetmenimiz Sinan Küçüköz'ün kapısını çaldım ve kendisi ile aşağıdaki küçük bir sohbeti gerçekleştirdim.

Bu, “hevesli tiyatro çırağı”nın soracağı yığınla soru vardı ama hocamızın vakti değerli ve kısıtlıydı. Ben de “merhaba hocam” diyerek sorularımı peşi sıra sormaya başladım. Hocamızın niçin bu sanata gönül verdiğini öğrenmek için ilkin neden tiyatroyu meşgale edindiğini sordum.

“Bu soruyla ne zaman karşılaşsam

başka bir soruyla karşılık veriyorum. “Neden Olmasın?” Ya da “Sizin yaşamınızda neden tiyatro yok?” Tiyatro bir yaşama biçimidir, tiyatro kendimi var edebildiğim yer gibi klişe cümlelere gerek yok. Gelişmiş modern insan için sanat, yaşamsal bir gerekliliktir. Siz piyano çalarsınız, öteki resim yapar, beriki heykel. Ben de tiyatro yapıyorum işte”.

Heveskâr çırağın kafası karışmıştı. İyi de bu denli anlamlı ve derin bir cevap veren bir hocanın, Denizli’de kısıtlı imkânlarla sanatını icra etmesi bir hayli zor olmalıydı. “Peki hocam güzel söylüyorsunuz da neden İstanbul, İzmir, Ankara gibi büyükşehirler dururken Denizli’de sanatınızı icra etmeyi seçtiniz?

“Çünkü buralıyım. İzmir Şehir Tiyatrosunun ardından bir süre dinlendikten sonra geldim ben Denizli’ye. Şu anki Kültür Müdürümüz Sayın Hüdaverdi Otaklı, Kent Konseyi Genel Sekreteri Esmâ Toksoy ve elbette Tekin Akmansoy... Çok hızlı gelişti o dönemde her şey. Yıllar yıllar önce sahneye ilk kez çıktığım yerde tiyatro yapmak, yeni tiyatrocular yetiş-

tirmek fikri cazip geldi ve başladım”.

O zaman dedim ki gerçek bir hemşehri ve gerçek bir hoca var karşımda. Yaşadığı yeri seven, yeni sanatçıların yetişmesine kendini adayan memleketimden bir değer. Ama yine de zor olmalıydı. Devlet ya da özel tiyatrolardaki olanakların hiçbirisi amatör tiyatrolarda ne yazık ki bulunmuyordu. Hele ki büyük şehirdeki tiyatro seyirci kitlelerinin yoğunluğuna rağmen geçen sene ilk defa Devlet Tiyatroları ile tanışan Denizli halkının ilgisi çekmek herhalde güç olmalıydı. Hocam bize biraz Denizli’de amatör olmanın güçlükleri nelerdir? Kısaca bahseder misiniz?

“Ben tiyatrodaki amatör ya da profesyonel ayrımına çok inanan birisi değilim. Bana göre alaylı ya da okullu diye de bir ayrım da yok ayrımlar sadece insanlar kafasında var. İşini iyi yapan ve yapamayan vardır. Bir de işini ahlaklı yapan ve yapmayan. Amatör olarak tiyatro yapmanın güçlükleri de Denizli’ye özel değil dolayısıyla, daha ulusal düzlemde sorunlar bunlar. En önemlisi de nitelik ve ahlak sorunu”.

Hocamızın mütevazılığı ve yapıcı duruşu takdire şayandı doğrusu. Peki biraz da tarihçeden bahsedelim hocam. Malumunuz elinizde tutmuş olduğunuz dergi tarihsel bir nitelik taşıyor. Belirtmek isterim ki, dergimiz Denizli tarihi hakkında çıkartılan tek dergi. Bize Denizli’de tiyatro hayatı nasıl başlamış anlatır mısınız?

“Benim bildiğim 70’li yılların ortasında tiyatro yapan birkaç dernek var ama çok düzenli bir şekilde perde açıp kapadıkları söylenemez. Sonra 1984 yılında festivalle birlikte başlıyor her şey. 1993’de de Şehir Tiyatrosu kuruluyor”.

Hocam şimdi de gelelim sizin yönetmenliğinizdeki şehir tiyatrosunun tari-

hine. Denizli halkıyla hangi oyunları buluşturduğunuzu okuyucularımıza anlatır mısınız?

“Ben 2011 yılından bu yana Genel Sanat Yönetmenliği yapıyorum. Sahnelediğim ilk oyun, Boğaziçi Gösteri Sanatları Topluluğunun “Tiyatro Yeniden” adlı oyunuydu. Bir sonraki sezon “Antigone”, “Düğün Ya da Davul” seyirciyle buluştu. Aynı sezon ilk çocuk oyunumuzu da çıkardık, “Anhelmus ve Define Adası”. 2013 sezonunda önce bir Shakespeare uyarlaması olan “Hamlet”i sahneledik. Ardından da kendi oyunumuzu kaleme aldık. “3 taş” adlı oyunu sahneledik. Kurtuluş Savaşı süreci ve Çanakkale Savaşına Denizli

açısından bakmaya çalıştık. O dönemde Denizli’de neler olmuş, buradan cepheye kimler gitmiş, kalanlar neler yapmış... Bombacı Kadir Çavuşlar, Fahri Akçakocalar, Müftü Ahmet Hulusi Efendiler... Açıkçası oyun çok ama çok büyük bir başarı kazandı. Neredeyse hiçbir oyunda boş bir koltuğumuz kalmadı, binlerce kişi izledi. Bu röportaj ne zaman yayınlanacak bilmiyorum ama 24. oyunumuzu oynayacağız ve insanlar halen oyunun görmek istiyor, halen talep var”.

Hocam bu sene de, yeni oyun ve oyuncularınızla Denizli halkıyla buluşacağını- zı biliyorum. Söyleyebilirim ki üç oyun içinde büyük emek harcanıyor. Bize bi-

“Bu soruyla ne zaman karşılaşsam başka bir soruyla karşılık veriyorum. “Neden Olmasın?” Ya da “Sizin yaşamınızda neden tiyatro yok?”

raz bu oyunlardan bahseder misiniz?

Bu yıl çocuklara biraz daha ağırlık verelim dedik.

Yeni açılan Tarihi Balcı Evi Z.Karaaslan Folklorik Bez Bebek Müze'sinin içinde yer alan Şehir Tiyatrosuna ait küçük bir kukla sahnemiz var. Çok araştırdım ama belki de bu Türkiye'deki bir belediyeye ait ilk ve tek kukla sahnesi şu anda. Anaokulu düzeyindeki çocuklarımıza orada her Perşembe ve Cuma günleri "Bonbon ile Mistik" adında iki kukla kahramanımızın maceralarını oynuyoruz.

Öte yandan Anhelmus'un hikayesi

de devam ediyor tabii. Biz Şehir Tiyatrosu olarak sadece oyunculuk eğitimi vermiyoruz. Sahne Tasarımından, Reji Bilgisi'ne, Makyaj dersinden Oyun Yazarlığına kadar bir sürü dersimiz var ve bu dersler kapsamında eğitim almış öğrencilerimizden Mehmet Akif Yılmaztürk'le birlikte yazdık bu yılki çocuk oyunumuzu mesela. "Anhelmus ve Külkedisi" adlı çocuk oyunumuzu her Salı sabahı 10.00'da ve her Çarşamba öğleyin saat 14.00'de izlemek mümkün.

Öte yandan 27 Mart'ta "Duvarların Ötesi" seyirci ile buluşacak. Benim de öğrencisi olma gururunu yaşadığım de-

ğerli hocam Turgut Özakmanı kaybettik yakın zamanda, biliyorsun. Ben de bu yıl anısına bir oyunu sahnelemenin yerinde olacağını düşünerek "Duvarların Ötesi"ni seçtim. Yine festivale de "3,5,8 ve Diğer Şeyler" adlı oyunumuzu yetiştirmeye çalışıyoruz. Naif bir Denizli hikayesi olacak.

Benim de yakından takip ettiğim bir organizasyonun, Denizli Uluslararası Tiyatro Festivali'nin baş mimarlarından biri de sizsiniz. Festival, Denizli'nin kültürel renklerinden bir demet. Tüm tiyatro severler, mayıs ayının gelmesini inanıniple çekiyoruz. Hocam festivalin

Denizli'ye ve tiyatroya katkıları nelerdir?

"Festival dönemi her şeyden önce çok ama çok keyifli bir zaman dilimi. Benim en çok hazzını duyduğum kısım ya şehir dışından gelen misafirlerimizle geçirdiğim vakit oluyor mesela. Farklı şehirlerden, kültürlerden hatta farklı ülkelerden gelen insanlarla tiyatro üzerine konuşmak, onlarla fikir alışverişinde bulunmak çok keyifli ve çok da faydalı oluyor. Aynı faydayı hem gelen misafirlerimizin hem de burada bizimle tiyatro yapan kendi kursiyerlerimizin de gördüğüne eminim. Biz Denizli Büyükşehir Belediyesi Şehir

Tiyatrosu olarak eğitime çok önem veriyoruz. Kursiyerlerimiz temel oyunculuktan, dünya tiyatro tarihine, sahne tasarımı ve rejisi bilgisine kadar birçok alanda eğitim veriyoruz. Üstelik de bu eğitimi profesyonellerden alıyorlar. Yıl boyunca aldıkları bu eğitimin yansımalarını, faydasını da festival zamanında daha iyi anlıyor kursiyerlerimiz. Tiyatro üzerine yetkin cümleler kurabildikleri sohbetleri faydası tartışılmaz"

Sinan Hocam, bizlere vakit ayırdığınız için çok teşekkür ediyoruz. Son olarak sizden gelecekteki hayallerinizi ve hedeflerinizi öğrenebilir miyiz?

"Kendim için değil de yaşadığım şehir için dileklerim, temennilerim var.

Her şeyden önce kadrolu, destekli, bütçeli, ödenekli bir şehir tiyatrosu diliyorum bu şehir için. Bize, 30 yıldır uluslararası bir festival düzenleyen Denizli'ye bunun çok yakışacağını düşünüyorum. Kentsel yaşam kalitemizin yükselmesinde de, daha aydın yarınlarda yaşayan bir neslin yetişmesinde de böyle bir girişimin çok yerinde olacağını düşünüyorum. Devlet tiyatrosu bile Denizli'ye yeterince geç gelmişken bu konuda çok fazla zaman kaybetmeden adımlar atılmasını temenni ediyorum. İnsanların iyi örnekler izledikçe daha da iyisini talep edeceklerini umuyorum".

"Ben tiyatrodan amatör ya da profesyonel ayrımına çok inanan birisi değilim. Bana göre alaylı ya da okullu diye de bir ayrım da yok ayrımlar sadece insanın kafasında var. İşini iyi yapan ve yapamayan vardır.

Bir Resmin Hatırlattıkları

AŞIK ve OZANLAR

"Aşık Veysel", Bedri Rahmi Eyüboğlu (1954)

Hayri DEV

Özey GÖNLÜM

Kuşlar ülkemizi seviyor...

Kuşlar, sağlıklı bir ekosistemin en önemli göstergelerindendir.

Yaşam alanlarını koruyalım...

Ülkemizde kuraklık sürüyor!

Her damlası değerli suyumuzu israf etmeyelim, koruyalım...

Topraklarımızda erozyon sürüyor...

Erozyon Bölgesi - Çameli

DOÇEV Cumhuriyet Ormanı

Ağaçlandırma çalışmalarına destek verelim...

Doğanın pili bitmesin...

Atık pilleri ayrı toplayalım, toplama noktalarına ulaştıralım...

Talep eden okullara, kişi ve kurumlara atık pil kumbarası ve yayınlarımızdan gönderiyor, biriken atık pilleri teslim alıyoruz.

DOÇEV

1929

ortaokul

Denizli ortaokul öğrencilerinin jimnastik gösterileri, 1929
(Tuncer Baykara albümünden)

BHM

